

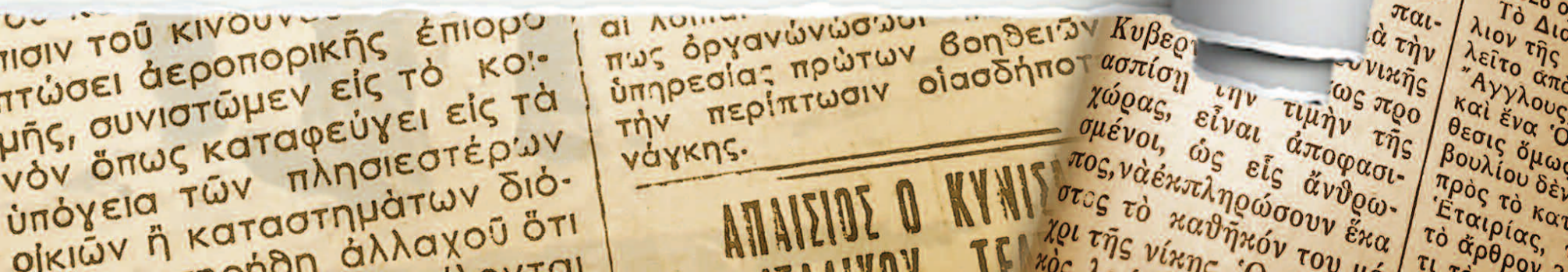
διαδρομές

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ / ΤΕΧΝΕΣ / ΙΣΤΟΡΙΑ / ΒΙΒΛΙΑ / ΜΟΥΣΙΚΗ / ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ
ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΝΙΚΟΣ ΨΙΛΑΚΗΣ - ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΜΗΤΣΙΑΛΗ

ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ
ΠΟΛΙΤΩΝ ΚΑΙ
ΝΤΟΚΟΥΜΕΝΤΑ
ΑΠΟ ΤΟΝ
ΤΟΠΙΚΟ ΤΥΠΟ

Μέρες πολέμου στα Χανιά του '40

diadromes@haniotika-nea.gr

ΕΛΙΑ ΚΟΥΜΗ

editorial

Νάθε χρόνο λιγοστεύουν οι άνθρωποι που έζησαν τα γεγονότα της 28ης Οκτωβρίου 1940. Ανθρωποι για τους οποίους η συγκεκριμένη ημερομηνία δεν είναι απλά μια εθνική επέτειος αλλά ένα σημείο ορόσημο για τη δική τους ζωή. Στο σημερινό τεύχος των "διαδρομών", αναζητάμε τον παλμό της εποχής εκείνης, της κήρυξης και των πρώτων ημερών του πολέμου του '40 στην Ελλάδα, μέσα από τα βιώματα κάποιων συμπολιτών μας και μέσα από ντοκουμέντα από τον τοπικό Τύπο εκείνου του καιρού.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

σελ. 3 - 5 ~ Πολιτισμός

σελ. 6 ~ Σερφαρίσματα-
Συνέντευξη με
την Αλεξάνδρα Μητσιάλη

σελ. 7 ~ Φιλοτελισμός

σελ. 8 - 9 ~ Μέρες πολέμου
στα Χανιά του '40σελ. 10 ~ Συνέντευξη με
τον Νίκο Ψηλιάκη

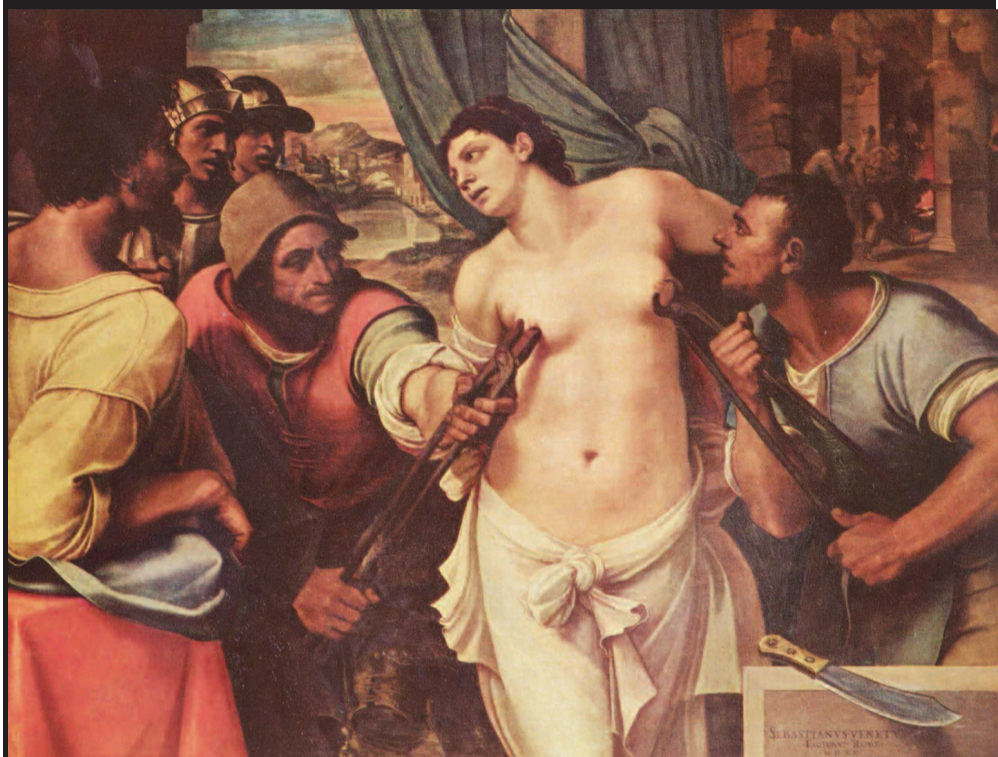
σελ. 11 ~ Βιβλία - αφορμή

σελ. 12 Παιδότοπος

σελ. 13 ~ Μια ελληνική
και αμερικανική ιστορία:
εργάτες στον πόλεμοσελ. 14 - 15~ Ιστορία της ιατρικής:
ένα απίθανο ταξίδι στον χρόνο -
Πολιτισμός

σελ. 16 ~ Υγεία & Βότανα

No.537

Φανταστικό
μουσείο

Σεμπαστιάνο ντελ Πιόμπο (Sebastiano del Piombo), "Το μαρτύριο της Αγίας Αγαθής", 1520, Παλατινή Πινακοθήκη (Galleria Palatina), Παλάτσο Πίττι (Palazzo Pitti), Φλωρεντία.

Επιμέλεια: **ΜΙΧΑΛΗΣ ΧΑΤΖΗΔΑΚΗΣ**
Ιστορικός Τέχνης - Αρχαιολόγος
Humboldt Universität zu Berlin
lastjudgment1540@hotmail.com

«...
ece per il cardinale d' Aragona, in un quadro, la bellissima Sant' Agata ignuda martirizzata nelle roppe, che fu cosa rara; il qual quadro e oggi nella guardaroba del signor Guidobaldo duca d' Urbino; e non e punto inferiore a molti altri quadri bellissimi che vi sono di mano di Raffaello da Urbino, di Tiziano e d' altri». Με αυτό το εξόχως κολακευτικό σχόλιο από τη δεύτερη, αναθεωρημένη έκδοση των βίων των περιώνυμων Ιταλών καλλιτεχνών της Αναγέννησης (1568), ο Τζιόρτζιο Βαζάρι (Giorgio Vasari) θα εκδηλώσει απερίφραστα το θαυμασμό του για το έργο "Το μαρτύριο της Αγίας Αγαθής" του Βενετσιάνου ζωγράφου Σεμπαστιάνο ντελ Πιόμπο.

Η Αγία Αγαθή είχε υπάρξει μια παρθένα κόρη χριστιανικής οικογενείας με καταγωγή από την πόλη Κατάνια της Σικελίας. Αρνούμενη πεισματικά να ενδώσει στις γαμήλιες προτάσεις του Ρωμαίου επάρχου Κουϊντιανού η Αγαθή θα πεθάνει στη φυλακή, έχοντας προηγουμένως υποστεί το μαρτύριο του καψίματος με πυρακτωμένες τανάλιες και της συνακόλουθης αποκοπής με ένα μαχαίρι των μαστών της. Στην εκκλησία San Agata al Fornace στην Κατάνια -πόλη, της οποίας η Αγαθή αποτελεί την προστάτιδα αγία- επιδεικνύεται ακόμη και σήμερα στους πιστούς ο τόπος του μαρτυρίου της, ενώ τα λείψανά της και το θαυματουργό της πέπλο, που κατά την παράδοση αναχαίτησε τα κύματα της καυτής λάβας σε κάποια από τις εκρήξεις του γειτονικού ηφαιστείου της Αίτνας, προσκυνούνται ως ιερά κειμήλια στον καθεδρικό ναό της σικελικής

πόλης.

Στην απόδοση του θέματος από τον Σεμπαστιάνο ντελ Πιόμπο, η Κατάνια διακρίνεται στο φόντο πίσω από τους δύο ενόπλους του δευτέρου πλάνου, οι οποίοι παρακολουθούν με συνοφρυωμένο βλέμμα το μαρτύριο εν εξελίξει.

Στο δεξιό φόντο διακρίνεται ένα φλεγόμενο παλάτι, αναφορά σε ένα γεγονός που φέρεται σύμφωνα με τη γραπτή παράδοση ως ένδειξη θεικής κατακραυγής να επακολούθησε του θανάτου της αγίας. Πρόκειται για ένα στη ζωγραφική τέχνη σύνθησης αναχρονιστικό σχόλιο, με δεδομένο ότι στην περίπτωση μας όχι μονάχα ο θάνατος δεν έχει επέλθει, αλλά ούτε και το μαρτύριο δεν έχει ξεκινήσει.

Η αγία Αγαθή, δεμένη πισθάγκωνα, "γεμίζει" το πρώτο πλάνο με το ογκώδες, ρωμαλέο, αθλητικό της σώμα έχοντας εκατέρωθεν τους δύο επίδοξους βασανιστές της, οι οποίοι και κραδαίνουν τα όργανα του μαρτυρίου κυριολεκτικά "πρό των θηλών" της. Ωστόσο ακριβώς σε αυτήν τη τη συνειδητή επιλογή της άρνησης της επαφής των βαριών σιδερένιων εργαλείων με το πλούσια φωτισμένο, αψεγάδιαστο σώμα της αγίας, έγκειται το μεγαλείο της τέχνης του Βενετσιάνου ζωγράφου, όπως θα σπεύσει να παρατηρήσει ήδη στα 1855 ο Γιάκομπ Μπούρκχαρντ (Jacob Burkhardt): «ένα βαθύ αίσθημα φιλανθρωπίας και βενετσιάνικης καλλιτεχνικής ευαισθησίας θα εξωθήσει το Σεμπαστιάνο να μην επιτρέψει να αγγιχθεί με τις τανάλιες του μαρτυρίου το καλοσχεδιασμένο σώμα της Αγίας».

29/10

Αβραάμ,
Μελίνα

30/10

Απολλωνία,
Ζηνοβία,
Αστέριος,
Αστέρω,
Κλεόπας

31/10

Αριστόβουλος

1/11

Δαβίδ

Δαμιανός,
Ανάργυρος,

Κοσμάς

2/11

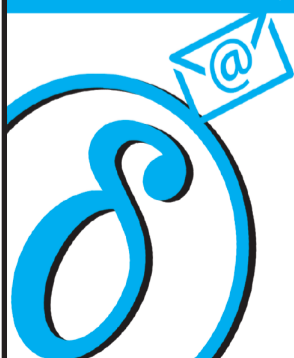
Ελπιδοφόρος,

Ακίνδυνος

4/11

Ερμαίος,
ΙωαννίκιοςΕΠΙΚΟΙΝΩΝΕΙΣΤΕ
μαζί μας στο

diadromes@haniotika-nea.gr

ΑΠΟ ΓΥΜΝΑΣΙΑ ΤΟΥ Ν. ΧΑΝΙΩΝ

Τελετή υιοθεσίας του αρχαίου θεάτρου Απτέρας

Στην υιοθεσία του αρχαίου Θεάτρου της Απτέρας, προχωρούν μαθητές του 2ου Γυμνασίου Χανίων και του Γυμνασίου Βάμου με στόχο την προστασία, ανάδειξη και προβολή του αρχαίου θεάτρου. Η τελετή υιοθεσίας του θεάτρου θα πραγματοποιηθεί την Κυριακή 6 Νοεμβρίου στις 11:30 το πρωί στον αρχαιολογικό χώρο της Απτέρας.

Κατά τη διάρκεια της εκδήλωσης θα πραγματοποιηθεί και η βράβευση του 2ου Γυμνασίου Χανίων για διακεκριμένο ντοκιμαντέρ σχετικά με το θέα-

τρο της Απτέρας.

Στην εκδήλωση θα συμμετέχουν οι μουσικοθεατρικές ομάδες "Passerpartout" και "Καθ' ωδών".

Η τελετή της υιοθεσίας πραγματοποιείται με την στήριξη και την συνεργασία της Εφορείας Αρχαιοτήτων Χανίων. Η διαδικασία της υιοθεσίας περνάει μέσα από το σωματείο "Διάζωμα" που δραστηριοποιείται για την ανάδειξη των αρχαίων θεάτρων της χώρας, ανάμεσά τους και το θέατρο της Απτέρας.

ΜΕ ΕΚΘΕΣΕΙΣ & ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ

Τρίπτυχο αφιέρωμα στη φωτογραφία

Το Κέντρο Φωτογραφίας & Κινηματογράφου Ζυμπραγού και ο Χώρος για τη Φωτογραφία South σε συνεργασία με τις Φωτογραφικές Συναντήσεις Κυθήρων οργανώνουν τρίπτυχο αφιέρωμα στη Φωτογραφία που θα αναπτυχθεί στο Νομό Χανίων το τριήμερο 28, 29 & 30 Οκτωβρίου 2016.

Η πρώτη δράση του αφιερώματος περιλαμβάνει την έκθεση φωτογραφίας "On Definitions - Περί Ορισμών" της Μυρσίνης Κουτλή σε επιμέλεια της Ελένης Μαλιγκούρα, που θα παρουσιαστεί σήμερα Παρασκευή στις 8:30μ.μ. στην Αίθουσα Τέχνης Β. Μυλωνογιάννη, Χαριλάου Τρικούπη 14, (Χανιά). Η Μυρσίνη Κουτλή με τη φωτογραφική της σειρά "On Definitions - Περί Ορισμών" απέσπασε το Α' Βραβείο των Φωτογραφικών Συναντήσεων Κυθήρων από την παρουσίαση "Νέοι Έλληνες Φωτογράφοι 2015" και εξέθεσε για πρώτη φορά τη σειρά στο πλαίσιο των Φωτογραφικών Συναντήσεων Κυθήρων 2016 στην Αίθουσα Τέχνης Follow your Art.

Η δεύτερη δράση θα περιλαμβάνει την ομαδική έκθεση φωτογραφίας "Νέοι Έλληνες Φωτογράφοι 2016" σε επιμέλεια του Γιάννη Σταθάτου και του Γιώργου Αναστασάκη που θα παρουσιαστεί αύριο Σάββατο στις 8:30μ.μ. στον Χώρο για τη Φωτογραφία South, Τζανακάκη 17 (Στοά), Κήπος. Συμμετέχουν οι φωτογράφοι: Αγγελική Καλαμάρα με τη σειρά "New World", Γιάννης Κρητικός με τη σειρά "Ουροβόρος", Κώστας Κρουστάλλης με τη σειρά "Παράξενες Μέρες", Γεωργία Μπάντιου με τη σειρά "Humans in Nature", Μαριάννα Μπόλτσι με τη σειρά "Religion" Βασίλης Παντελίδης με τη σειρά "Beginners-Αρχάριοι", Γιώργος Πλανάκης με τη σειρά "Connected" και Κωνσταντίνος Τούντας με τη σειρά "Σκοτεινά Φυτά".

Η τρίτη δράση θα αναπτυχθεί στο πλαίσιο του προγράμματος "Το Βήμα της Τέχνης" και θα περιλαμβάνει δύο διαλέξεις για τη φωτογραφία από την Ελένη Μαλιγκούρα και τον Γιάννη Σταθάτο αντίστοιχα, που θα παρουσιαστούν την Κυριακή 30 Οκτωβρίου στις 11:30π.μ. στην Αίθουσα Κωνσταντίνου Βεργανελάκη στο Γυμνάσιο Πλατανιά. Η Ελένη

Μαλιγκούρα, ιστορικός και θεωρητικός της φωτογραφίας, θα παρουσιάσει το φωτογραφικό της έργο μέσα από τη διάλεξη "Από πού έρχονται οι εικόνες και μας βρίσκουν" και ο Γιάννης Σταθάτος, ιδρυτής των Φωτογραφικών Συναντήσεων Κυθήρων, θα παρουσιάσει το φωτογραφικό του έργο μέσα από τη διάλεξη "Ελεγείες του Ενυπάρχοντος - Φωτογραφικά έργα 1975-2015".

Μετά τις διαλέξεις θα ακολουθήσει συζήτηση με συντονιστή τον ιστορικό της τέχνης δρ Κωνσταντίνo Β. Πρώιμο και ξενάγηση στην έκθεση ιστορικών φωτογραφιών "Η εκτέλεση στο Κοντομαρί - 2 Ιουνίου 1941" που παρουσιάζεται από ομάδα μαθητών του Γυμνασίου Πλατανιά σε αίθουσα του σχολείου. Σε όλες τις εκδηλώσεις η είσοδος για το κοινό θα είναι ελεύθερη.

ΣΤΗ ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ΧΑΝΙΩΝ

Έκθεση κινηματογραφικής αφίσας 1950 - 2000

» Από το αρχείο του Λεωνίδα Κακάρoγλου

"Χρόνος Διάφανος" τιλοφορείται η έκθεση με πρωτότυπες κινηματογραφικές αφίσες της περιόδου 1950-2000 από το αρχείο του Λεωνίδα Κακάρoγλου που εγκαινιάζεται τη Δευτέρα 31 Οκτωβρίου στη Δημοτική Πινακοθήκη Χανίων

Η έκθεση, μέσω της κινηματογραφικής αφίσας, διατρέχει την ιστορία του κινηματογράφου, παρουσιάζοντας διεθνείς και ελληνικές ταινίες που ξεχώρισαν στην περίοδο 1950-2000.

Όπως αναφέρεται σε σχετική ανακοίνωση των διοργανωτών, καταβλήθηκε προσπάθεια ώστε οι πρωτότυπες αφίσες που εκτίθενται να παρουσιάζουν εικαστικό ενδιαφέρον, όχι μόνο για το σινεφίλ κοινό.

Για παράδειγμα, παρουσιάζονται αφίσες από τις ταινίες του Αλέν Ρενέ, "η Ζωή είναι ένα Ρομάντζο" και "ο Θεός μου από την Αμερική", σχεδιασμένες από τον μεγάλο δημιουργό Ένκι Μπιλάλ, καθώς και αφίσες των ταινιών "Όλγα Ρόμπαρτς" του Χρήστου Βακαλόπουλου, σχεδιασμένη από τον Αλέξη Κυριτόπουλο, και "Ράδιο Μόσχα" του Νίκου Τριανταφυλλίδη, σχεδιασμένη από τον Δημήτρη Αρβανίτη.

Κατά τη διάρκεια της έκθεσης θα προβάλλονται επιλεγμένες ταινίες των οποίων οι αφίσες φιλοξενούνται στον εκθεσιακό χώρο, και θα λάβουν χώρα ποικίλες και ενδιαφέρουσες παράλληλες εκδηλώσεις (μουσική, εργαστήρια, δραστηριότητες) ενώ θα παρουσιάζονται ενδιαφέροντα εκθέματα από την ιστορία του κινηματογράφου.

Φιλοδοξία και ευχή των διοργανωτών είναι, όσοι και όσες την επισκεφθούν, να κάνουν αμέσως την επόμενη επίσκεψή τους σε ένα σινεμά.

Η έκθεση θα λειτουργεί από τη Δευτέρα 31 Οκτωβρίου 2016 έως το Σάββατο 14 Ιανουαρίου 2017.

Ωράριο Λειτουργίας Πινακοθήκης: Δευτέρα - Σάββατο 10π.μ. - 2μ.μ. και 7μ.μ. - 10μ.μ.
Κυριακή: κλειστά.

ΑΠΟ ΤΟ ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

“Ναι” σε αποκατάσταση στο τείχος της Ακρόπολης

ΑΠΕ-ΜΠΕ

Το θέμα είχε απασχολήσει το ΚΑΣ και πριν ένα μήνα, όταν μελέτη που αφορούσε περιοχή του βορείου τείχους της Ακρόπολης, κοντά στα Προπύλαια, πρότεινε την καθαίρεση ενός μικρού τμήματος, το οποίο δημιουργήθηκε κάποια στιγμή τον Μεσαίωνα. Ο λόγος; Για να αποκαλυφθεί περαιτέρω τμήμα της κλασικής οχύρωσης, που θα συμπληρωνόταν και με νέο υλικό. Η συζήτηση που είχε ακολουθήσει την παρουσίαση της μελέτης- η οποία εκπονείται, όπως και όλες όσες αφορούν την Ακρόπολη, από την Υπηρεσία Συντήρησης Μνημείων Ακρόπολης (ΥΣΜΑ)- ήταν εκτενής, ενώ δεν είχαν λείψει και οι αντιδράσεις, που τελικά οδήγησαν στην απόφαση να γίνει αυτοψία στην περιοχή.

πως κι έγινε. Πριν λίγο καιρό, μέλη του ΚΑΣ ανέβηκαν στον Ιερό Βράχο και αποφάνθηκαν: Το τμήμα αφορά επισκευή που έγινε σε αυτό το σημείο κατά τον 14ο αιώνα, προτείνοντας τη διατήρησή του. Ως αποτέλεσμα, το θέμα επανήλθε στην πρόσφατη συνεδρίαση του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου, παρουσία, σχεδόν, της Ολομέλειας του Συμβουλίου, καθώς και των προϊσταμένων των αρμόδιων διευθύνσεων του υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού (Διεύθυνση Προϊστορικών και Κλασικών

Αρχαιοτήτων, Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Αρχαιοτήτων, Αναστήλωσης Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Μνημείων). Η συζήτηση που ακολούθησε οδήγησε, τελικά, τα μέλη να γνωμοδοτήσουν υπέρ της αποκατάστασης και των δύο φάσεων (δηλαδή, του 5ου αι. π.Χ. και του 14 αι.), ενώ νέα, τροποποιημένη μελέτη θα πρέπει να επανέλθει στο ΚΑΣ.

Επίσης, ζητήθηκε ένα γενικό σχέδιο (ανάπτυγμα) για τα τείχη, όπου θα σημειώνονται, μεταξύ άλλων, τα εντοιχι-

σμένα αρχιτεκτονικά μέλη (όπως για παράδειγμα από τον προ-Παρθενώνα). Ωστόσο, όπως έγινε γνωστό από τον καθηγητή Μανόλη Κορρέ (και νέο πρόεδρο της Επιτροπής Συντήρησης Μνημείων Ακρόπολης, ΕΣΜΑ, μετά τον θάνατο του Χαράλαμπου Μπούρα), αυτό το ανάπτυγμα εκπονείται, ήδη, με την ολοκλήρωσή του να απαιτεί πολύ δουλειά και χρόνο. Γι' αυτό και διευκρινίστηκε στο Συμβούλιο ότι η χρήση του δεν θα αποτελεί προαπαιτούμενο για τις επεμβάσεις στο μνημείο.

ΣΤΟ ΒΕΝΙΖΕΛΕΙΟ ΩΔΕΙΟ

“Εγώ Φταίω”

Το θεατρικό κείμενο της Εύας Γκουντάρα με τίτλο “Εγώ Φταίω” θα παρουσιαστεί στο Βενιζέλειο Ωδείο για εννέα παραστάσεις. Συγκεκριμένα παραστάσεις θα δοθούν στις ημερομηνίες: 3, 4, 5, 6, 12, 13, 18, 19, 20 Νοεμβρίου.

Όπως επισημαίνει η συγγραφέας, «Το κείμενο είναι ένας καταπέλτης στο διαχρονικό και άσχημα εξελισσόμενο φαινόμενο του εκφοβισμού, κατά κόσμο “Bullying”. Με γνώμονα το παράλογο της βίας μεταξύ εφήβων, το έργο θίγει και

άλλες εκφάνσεις της βίας. Βία ψυχολογική, βία ενδοοικογενειακή, βία ρατσιστική, βία ως απόρροια του φανατισμού. Μέσα από ένα ταξίδι στο σαλεμένο μυαλό του θύτη βλέπουμε να ξετυλίγεται μπροστά στα μάτια μας μια τραγική ιστορία. Μια αναδρομή στο παρελθόν του θα μας δώσει την ευκαιρία να αναζητήσουμε το γιατί. Υπάρχει άραγε δικαιολογία; Ποιος φταίει για τις πράξεις μας αν όχι εμείς; Σε ποια ηλικία αρχίζουμε να φταίμε; Πόσο αθώοι είναι οι γύρω μας; Πόσο αθώοι εμείς και οι προθέσεις μας;».

Το έργο είναι κατάλληλο για άτομα άνω των 13 ετών.

Συντελεστές:
Κείμενο: Εύα Γκουντάρα

Σκηνοθεσία: Γιώργος Σιδεράκης - Εύα Γκουντάρα.

Παίζουν: Βασίλης Αντωνάκης, Νίκος Μοτάκης, Νεκτάριος Λιονάκης, Παναγιώτης Βαγιωνάκης, Δέσποινα Αθπτάκη, Ευφροσύνη Χουρδάκη.

Συμμετέχουν: Γιάννης Κρομιδάκης, Gary Borland, Εύα Γκουντάρα και ο μικρός Μάνθος Παπαδόσφορς.

Σκηνικά: Διονύσης Τέρεχωφ
Φώτα - ήχος: Νίκος Μαρκάκης
Πρωτότυπη μουσική: Στέλιος Σαρόγλου
Χορογραφία: Richard Szilagyi
Video edit: Αλίκη Χιωτάκη
Φωτογράφιση: Γιάννης Κρομιδάκης
Μακιγιάζ: Ξένια Ζάχου

ΑΠΟ ΤΗ ΜΝΗΜΗ

Νέος κύκλος παραστάσεων για τη “Λαμπεντούζα”

Μετά τη μεγάλη επιτυχία που σημείωσαν οι περσινές παραστάσεις του έργου “Λαμπεντούζα” του Αντερς Λουστγκάρτεν σε σκηνοθεσία Μιχάλη Βιρβιδάκη, στο θέατρο Κυδωνία στα Χανιά, η Εταιρεία Θεάτρου ΜΝΗΜΗ παρουσιάζει και φέτος έξι (6) τελευταίες παραστάσεις του έργου από την Παρασκευή 4 μέχρι και την Κυριακή 13 Νοεμβρίου, κάθε Παρασκευή και Σάββατο στις 9:30 το βράδυ και τις Κυριακές απογευματινή στις 7:30. Το “Λαμπεντούζα” είναι ένα άκρως επίκαιρο και μαχητικό θεατρικό έργο του Άγγλου θεατρικού συγγραφέα Αντερς Λουστγκάρτεν, με θέμα το φαινόμενο της μετανάστευσης στις μέρες μας και την αντιμετώπισή του από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Ωρα έναρξης παραστάσεων: Παρασκευή 4 Νοεμβρίου, ώρα έναρξης 9:30μ.μ., Σάββατο 5 Νοεμβρίου, ώρα έναρξης 9:30μ.μ., Κυριακή 6 Νοεμβρίου, (απογευματινή) ώρα έναρξης 7:30μ.μ., Παρασκευή 11 Νοεμβρίου, ώρα έναρξης 9:30μ.μ., Σάββατο 12 Νοεμβρίου, ώρα έναρξης 9:30μ.μ., Κυριακή 13 Νοεμβρίου, (απογευματινή) ώρα έναρξης 7:30μ.μ.
Τιμή εισιτηρίου: 12 ευρώ (γενική είσοδος).

ΣΤΟ “ΟΞΩ ΝΟΥ”

Παράσταση Χορού / Περφόρμανς

Η ομάδα “Λούνα Παρκ” θα παρουσιάσει την περφόρμανς “Θα δούμε” (We 'll See) αύριο Σάββατο στις 9μ.μ., στο Στούντιο ΟΞω Νου (Αγ. Κυριακής 29), στη Χαλέπα

Το κύριο θέμα έρευνας στο “Θα δούμε” είναι το πώς διαμορφώνεται η προσωπική μας αντίληψη. Συντελεστές: Σκηνοθεσία, χορογραφία, κοστούμια: Κοσμάς Κοσμόπουλος. Μουσική και τεχνική επιμέλεια: Αντώνιος Παλάσκας. Δραματουργική επιμέλεια: Γρη Τουλιάτου. Βοηθοί Παραγωγής: Enzo Piccinato, Kai Pichmann. Φωτογραφίες Dominique Piccinato, Kai Pichmann, Γιώργος Σάνδαλος. Ερμηνευτές: Μαρία Κανδυλάκη, Κωνσταντίνος Σπύρου και Κοσμάς Κοσμόπουλος. Παραγωγή: “Λούνα Παρκ” σε συνεργασία με το Weinmeisterhaus e.V. / Berlin Με την υποστήριξη: Χώρος Τέχνης 14η Μέρα. Διάρκεια: 40 λεπτά. Γενική είσοδος: 10 ευρώ. Μειωμένο: 5 ευρώ, (φοιτητικό, ανέργων, ΑμεΑ).

ΤΗΝ ΕΡΧΟΜΕΝΗ ΚΥΡΙΑΚΗ

Ο Καραγκιόζης στα Χανιά

Το θέατρο σκιών Αθανασίου παρουσιάζει την παράσταση “Ο Καραγκιόζης στους Παγετώνες” που θα πραγματοποιηθεί στον Κιν/φο Ελληνισ την Κυριακή 30 Οκτωβρίου, στις 11:30π.μ και στις 5.μ.μ.

ΣΤΟ ΜΕΛΙΔΟΝΙ

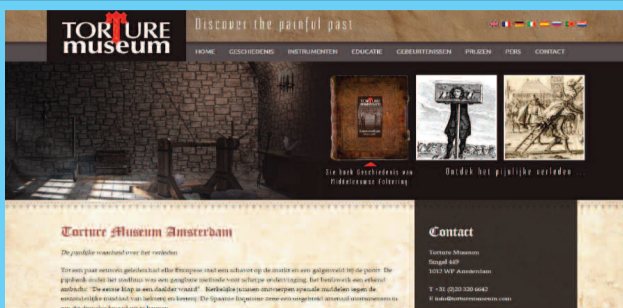
Γιορτή τσικουδιάς

Οι Πολιτιστικοί Σύλλογοι του πρώην Δήμου Φρε Αποκορώνου διοργανώνουν Γιορτή Τσικουδιάς αύριο Σάββατο και ώρα 1 μ.μ. στο Μελιδόνι Αποκορώνου στην Πλατεία του χωριού.

Η εκδήλωση τελεί υπό την αιγίδα του Δήμου Αποκορώνου, και η είσοδος είναι ελεύθερη.

σερφ@ρίσματα

Της ΜΑΡΙΑΣ ΜΥΣΤΑΚΙΔΟΥ

Μουσείο βασανιστηρίων

www.torturemuseum.nl

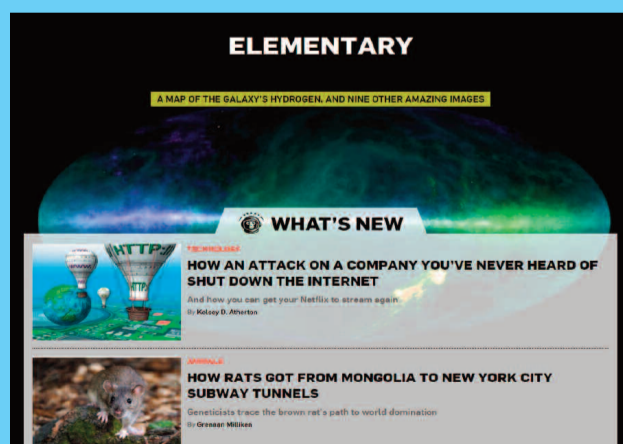
Μερικούς αιώνες πριν η Ευρώπη εκτός από εκκλησίες και υπαίθριες αγορές, είχε και σημεία... βασανιστηρίων. Μέρη όπου όσοι “ξέφευγαν” από τον δρόμο της εκκλησίας, βασανίζονταν μέχρις εσχάτων προκειμένου είτε να επανέλθουν στον δρόμο τον σωστό, είτε να πεθάνουν “εξιλωμένοι” μέσω φρικτών πόνων. Γι’ αυτό και είναι αρκετές οι ευρωπαϊκές πόλεις που φιλοξενούν σήμερα μουσεία αφιερωμένα στα βασανιστήρια. Τα εργαλεία βασανισμού που χρησιμοποιούσαν οι εξεταστές της Ιεράς Συνόδου, καθώς και οι απάνθρωπες μέθοδοι βασανισμού τους παρουσιάζονται και εδώ, σε ένα από τα μεγαλύτερα μουσεία βασανιστηρίων της Ευρώπης, στο Αμστερνταμ. Αν θέλετε να πάρετε μια γεύση της σκοτεινής αυτής πρακτικής, και να ανακαλύψετε ένα διαφορετικό κομμάτι της ευρωπαϊκής ιστορίας, τότε δείτε οπωσδήποτε αυτό το site.

Καταπληκτικά ενδιαφέρον!

www.damninteresting.com

Επιστήμη, ιστορία και ψυχολογία. Τι μπορεί να είναι τόσο καταπληκτικά ενδιαφέρον που να σας κρατά για ώρες σε έναν ιστότοπο; Πολλά, αν κρίνουμε από τον συγκεκριμένο. Εδώ θα βρείτε διάφορες πληροφορίες που αφορούν ιστορικά περιστατικά, επιστημονικές ανακαλύψεις και θεωρίες ψυχολογίας. Κάθε άρθρο συνοδεύεται από πηγές, φωτογραφικό υλικό, και σε κάποιες περιπτώσεις και βίντεο, ενώ -αν βαριέστε τα μακροσκελή άρθρα- μπορείτε να τα ακούσετε στα ηχεία των υπολογιστών σας, εμπλουτισμένα με διάφορα ηχητικά που θα σας κρατούν αμείωτη την προσοχή. Αξίζει την επίσκεψή σας.

Επιστημονικό

www.popsi.com

Πώς ταξιδεύουν υπογείως τα ποντίκια από τη Μογγολία μέχρι την Νέα Υόρκη; Γνωρίστε τα υπερπαπούτσια που δεν γλιστρούν στον πάγο. Δείτε λεπτομέρειες της νέας παιχνιδιομηχανής που βγαίνει σε λίγο στην αγορά. Πώς μπορεί να βοηθήσει ώστε να σταματήσει η μείωση του πληθυσμού των μελισσών; Ενα πανάλαφο σφυρί, που ωστόσο σφυροκοπά με τεράστια δύναμη. Εικονική πραγματικότητα για όλους. Και αυτά είναι λίγα μόνο από τα θέματα που πραγματεύεται ο ιστότοπος. Αν λοιπόν ό,τι διαβάσατε μέχρι τώρα σας κινεί την περιέργεια, τότε μην παραλείψετε να επισκεφθείτε το site.

ΓΙΑΝΝΗΣ
ΛΥΒΙΑΚΗΣ

Φιλολόγος αλλά και λογοτέχνης, συγγραφέας παιδικών βιβλίων αλλά και μυθιστορημάτων, η Αλεξάνδρα Μητσιάλη βρέθηκε στα Χανιά την περασμένη Δευτέρα 24 Οκτωβρίου για την παρουσίαση του βιβλίου της: “Ξυπόλητοι ήρωες”: ένα μυθιστόρημα για την περίοδο της Κατοχής.

εκδήλωση έγινε στο Πνευματικό Κέντρο στο πλαίσιο του 4ου φεστιβάλ Κινηματογράφου Χανίων. Με την ευκαιρία, η κα Μητσιάλη μίλησε στις “διαδρομές” και μεταξύ άλλων αναφέρθηκε στο συγγραφικό της έργο αλλά και σε χαρακτηριστικά της εποχής μας. Μια εποχή «απαξίωσης της γνώσης και της γενικότερης απογοήτευσης» στην οποία, όπως είπε, χρειάζεται πολύ μεγαλύτερη προσπάθεια, «για να τροφοδοτήσεις μια ουσιαστική επικοινωνία, για να δώσεις ένα περιεχόμενο σε μια στερεότυπη διαδικασία, για να κρατήσεις ζωντανό ένα όνειρο και για σένα και για τα παιδιά».

Περισσότερο φιλόλογος εκπαιδευτικός ή... λογοτέχνης;

Θα κρατήσω εξίσου και τις δύο ταυτότητες, αφού και με τις δυο τους ζω την κάθε μέρα μου, αφού κι οι δύο αυτές δημιουργούν τον κόσμο μου. Εχω την εντύπωση μάλιστα ότι δεν είναι δυο ταυτότητες που διανύουν παράλληλες και ασύμπτωτες διαδρομές αλλά δυο ταυτότητες που συμβιώνουν αλληλοτροφοδοτούμενες κι όσο περνάει ο καιρός σε μεγαλύτερη αρμονία.

Πώς αισθάνεστε μετά από την έκδοση 20 βιβλίων, μεταξύ των οποίων ένα Κρατικό Βραβείο για νεανικό μυθιστόρημα, παιδικά υποψήφια για το Κρατικό Βραβείο Παιδικής Βιβλιοθήκης αλλά και μυθιστορήματα όπως αυτό για την Κατοχή, το “Ξυπόλητοι ήρωες” που παρουσιάζεται στα Χανιά;

Σκέφτομαι ότι βρίσκομαι ακριβώς εκεί που θέλω, μέσα σε ένα κόσμο που αγαπάω, που έχω χτίσει σιγά-σιγά με φροντίδα και ειλικρίνεια και ο οποίος αποκτά ολοένα και περισσότερους αποδέκτες.

Τι είναι οι “Ξυπόλητοι ήρωες”; Ποια ερεθίσματα σας οδήγησαν στη συγγραφή του βιβλίου;

Οι Ξυπόλητοι είναι ένα μυθιστόρημα για τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και τη Γερμανική Κατοχή στην Ελλάδα. Ζωντανεύει πλευρές της καθημερινής ζωής και της αντίστασης των απλών ανθρώπων της Θεσσαλονίκης, το Ξυπόλυτο Τάγμα, τη σκοτεινή δράση του δωσιλογισμού, το ξεκλήρισμα των Εβραίων της πόλης, αποτυπώνοντας ταυτόχρονα σημαντικά κομμάτια της νεότερης ελληνικής ιστορίας.

Κίνητρο να γράψω αυτό το βιβλίο ήταν το ενδιαφέρον μου να γνωρίσω τα κρυμμένα πρόσωπα της πόλης και τα γεγονότα της ιστορίας που μένουν, παρά τα

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΜΗΤΣΙΑΛΗ

«Να κρατήσουμε
το όνειρο ζωντανό»

■ Η φιλόλογος και συγγραφέας μιλά στις “διαδρομές”

χρόνια που έχουν περάσει, σε μια περίεργη σκιά. Κι έπειτα να μιλήσω για όλα αυτά στους αναγνώστες μου ανεξαρτήτου ηλικίας.

Στην καθημερινότητα υπάρχουν και οι μικροί ήρωες, δηλαδή, τα παιδιά. Ποιες είναι οι επιρροές σας όταν γράφετε παιδικά βιβλία;

Σίγουρα ο σουρεαλιστικός τρόπος που σκέφτονται και βλέπουν τη ζωή τα παιδιά μέσα στον οποίο όλα μπορούν να ανατραπούν, η φαντασία να αποκτήσει σάρκα και οστά και τα πιο απίθανα όνειρα να γίνονται πραγματικότητα. Κι οπωσδήποτε στην αποθήκη της έμπνευσής μου βρίσκονται στοιβαγμένες όλες οι ιστορίες που έχω διαβάσει από τότε που θυμάμαι τον εαυτό μου, η ίδια η πραγματικότητα με τα ερεθίσματά της, όλα αυτά που μου φαίνονται όμορφα και ζωτικά αλλά κι όλα αυτά που μου είναι αδιανόητα και το στομάχι μου δεν μπορεί με τίποτα να τα χωνέψει.

Από τις επαφές σας με μικρούς και μεγάλους, σε σχολικές αίθουσες αλλά και εκδηλώσεις - παρουσιάσεις, θυμάστε ορισμένα στιγμιότυπα που να έχουν μείνει έντονα στη μνήμη σας; Μοιραστείτε μαζί μας κάποιες στιγμές.

Επισκεφτήκα ένα σχολείο στο οποίο οι

μικροί μαθητές με περίμεναν κι αναρωτιόταν μήπως η συγγραφέας θα προσγειωθεί στη στέγη και θα κατεβεί από την καμινάδα, όπως ο Άγιος Βασίλης. Φαντάζομαι ότι όταν εμφανίστηκε, η συγγραφέας απομυθοποιήθηκε αυτοστιγμεί κι αποδείχτηκε ότι, δυστυχώς, είναι ένας άνθρωπος όπως όλοι οι υπόλοιποι.

Ποια είναι η γνώμη σας για το εκπαιδευτικό σύστημα; Ως εκπαιδευτικός, τι αλλαγές θα θέλατε να δείτε; Ποια, κατά τη γνώμη σας, είναι τα βασικότερα προβλήματα των εκπαιδευτικών αλλά και των παιδιών - μαθητών;

Πολλά είναι τα σχετικά θέματα και η συζήτηση μεγάλη. Θα πω μόνο ότι ειδικά στην εποχή μας της ηλεκτρονικής οθόνης και των πολυποίκιλων εξαρτήσεων, της απαξίωσης της γνώσης και της γενικότερης απογοήτευσης, η έλλειψη νοήματος και το αίσθημα της ματαιώσης γίνεται πιο έντονο και στους εκπαιδευτικούς και στα παιδιά.

Χρειάζεται πολύ μεγαλύτερη προσπάθεια, επομένως, σε τέτοιες διαλυτικές συνθήκες, για να τροφοδοτήσεις μια ουσιαστική επικοινωνία, για να δώσεις ένα περιεχόμενο σε μια στερεότυπη διαδικασία, για να κρατήσεις ζωντανό ένα όνειρο και για σένα και για τα παιδιά. Κι αυτό χωρίς αυταπάτες.

Ο συλλογικός τόμος
“Κρήτη - Ελλάδα 1913 - 2013,
100 χρόνια Ενωση”

που υλοποιήθηκε με πρωτοβουλία της εφημερίδας «Χανιώτικα νέα»

&
του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών & Μελετών
“Ελευθέριος Κ. Βενιζέλος”

διατίθεται στα γραφεία των “Χ.Ν.”
Καροϊσκάκη 49

τιμή 15 ευρώ

ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

155 χρόνια από την κυκλοφορία του πρώτου γραμματόσημου

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Κ. ΚΝΙΑΚΗΣ

Τον Οκτώβριο του 1861 -δηλαδή πριν 155 έτη- κυκλοφόρησε το α' ελληνικό γραμματόσημο. Από τις συλλεκτικές δραστηριότητες, η ευγενέστερη είναι αυτή του φιλοτελισμού. Γαλούχησε και διαπαιδαγώγησε γενεές Ελλήνων με αρετές που σήμερα τείνουν να εκλείψουν!

Το γραμματόσημο ως καινοτομία προπληρωμής της αλληλογραφίας βρήκε απροσδόκητη υποδοχή, είναι δημιούργημα του πολιτισμού και συμπίπτει με την εξέλιξη του διεθνούς εμπορίου και την πρόοδο των μεταφορικών μέσων. Έχει δε ως βάση τη διευκόλυνση της ανάγκης του ανθρώπου να έρχεται δι' αλληλογραφίας σε επαφή με τους συνανθρώπους του.

Στις 6 Μαΐου 1840 κυκλοφόρησε στη Μ. Βρετανία το πρώτο γραμματόσημο, το αποκαλούμενο "Μαύρη Πένα", με απεικόνιση της κεφαλής της Βασίλισσας Βικτωρίας (1837-1901) κοιτάζοντας προς τα αριστερά. Εφευρέτης του γραμματόσημου είναι ο Βρετανός σερ Ρόουλαντ Χιλ, ο οποίος το 1837 δημοσίευσε εγχειρίδιο με το οποίο πρότεινε την τροποποίηση του μέχρι τότε υφιστάμενου συστήματος διαβίβασης των επιστολών. Τελικά το 1840, κατόρθωσε να επιτύχει την εισαγωγή στη Μ. Βρετανία του συστήματος του Penny Postage, δηλαδή την ενιαία πληρωμή μίας πέννας για όλες τις επιστολές, με αποτέλεσμα την καταπληκτική αύξηση της ταχυδρομικής κίνησης.

Η παρθενική του εμφάνιση στην Ελλάδα έγινε το 1861, όταν την 1η Οκτωβρίου εκείνου του έτους μπήκε επίσημα σε κυκλοφορία η περίφημη σειρά των Μεγάλων Κεφαλών του Ερμή. Όμως με εγκύκλιο της Γενικής Δ/σης Ταχυδρομείων ορίσθηκε ότι αν τυχόν μέχρι την 30.9.1861 παρεδίδετο στα ταχυδρομεία αλληλογραφία με επικολλημένα γραμματόσημα, τα τελευταία έπρεπε να σφραγισθούν με χρονολογικό σήμαντρο της ημέρας παράδοσης. Έτσι σφραγίσθηκε την 30.9.1861, μία ημέρα προ της επίσημης κυκλοφορίας το μοναδικό γράμμα από Αλεξάνδρεια προς Σύρο που φέρει 4 γραμματόσημα παρισινής εκδόσεως.

Η Ελλάδα καθυστέρησε ένεκα οικονομικών λόγων, κυρίως, να εισάγει το γραμματόσημο. Επειτα από διαπραγματεύσεις που έγιναν το 1855 με τον αγγλικό οίκο Perkins, Bacon & Co που δεν ολοκληρώθηκαν λόγω υψηλού κόστους, η ελληνική κυβέρνηση απευθύνθηκε τον Ιούλιο του 1860 στον γνωστό χαράκτη Albert Désiré Bahe, γιο του χαράκτη Jean Jacques Bahe που χάραξε το 1849 τα πρώτα γαλλικά γραμματόσημα. Ο Bahe εδέχθη και εσχεδίασε το γραμματόσημο με την απεικόνιση της κεφαλής του Ερμού στο μέσον, ο οποίος φέρει πέτασσο και βλέπει (από αριστερά) προς τα δεξιά της εικόνας. Ανέλαβε επίσης την εκτύπωση των πρώτων ελληνικών γραμματόσημων χωρίς όμως οδόντωση, για μείωση του κόστους. Η φιλοτελική και συλλεκτική αξία των μεγάλων κεφαλών Ερμού είναι τεράστια. Μπορεί αναμφισβήτητα να λεχθεί ότι και οι μεγάλες κεφαλές του Ερμού κατατάσσονται μεταξύ των καλύτερων τελειότερων και πιο περιζήτητων κλασικών γραμματόσημων, του κόσμου!

Την έκδοση και κυκλοφορία των πρώτων γραμματόσημων στην Κρήτη είχαν αναλάβει τα οθωμανικά ταχυδρομεία που λειτουργού-

Τα πρώτα ελληνικά γραμματόσημα.

Η πιο ένδοξη σειρά των γραμματόσημων μας.

σαν στο νησί. Τα γραμματόσημα αυτά θεωρούνται κρητικά, εφ' όσον φέρουν σφραγίδες τουρκικών ταχυδρομείων Κρήτης.

Την 1η Μαρτίου 1900 κυκλοφόρησε η πρώτη σειρά των γραμματόσημων της Κρητικής Πολιτείας. Οι παραστάσεις είναι παρμένες από την κρητική μυθολογία και ιστορία, η έμπνευση δε και ο σχεδιασμός ανήκουν στον νομισματολόγο Ι. Σβρόννο. Εκτυπώθηκαν με την χαλκογραφική μέθοδο στο εργοστάσιο Bradbury Wilkinson & Co LTD του Λονδίνου. Τα ελληνικά Ταχυδρομεία εξέδωσαν την 1η Δεκεμβρίου 1913 αναμνηστικό γραμματόσημο των 25 λεπτών για την Ένωση της Κρήτης με την Ελλάδα με παράσταση την έπαρση της ελληνικής σημαίας στον Κόλπο της Σούδας (1.5.1913).

Το πρώτο φιλοτελικό σωματείο που συστάθηκε στην Ελλάδα ήταν ο "ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΩΝ", το 1890. Μέχρι το 1940 είχαν ιδρυθεί 40 Σύλλογοι και είχαν κυκλοφορήσει 23 φιλοτελικά περιοδικά. Κατά τη διάρκεια της Κατοχής, ο απλός κόσμος στράφηκε στα γραμματόσημα ως έσοχα ελπίδα διάσωσης της περιουσίας του ή άμεση κερδοσκοπία. Κάθε σειρά γραμματόσημων που εξέδιδε το Ταχυδρομείο επωλείτο αμέσως, με αποτέλεσμα η Πολιτεία να θέσει πε-

ριοριστικούς όρους και δελτίο στην αγορά γραμματόσημων. Ένας βασικός όρος ήταν ότι ο αγοραστής έπρεπε να επιδεικνύει ταυτότητα μέλους Φιλοτελικού Συλλόγου. Κατά χιλιάδες άρχισαν οι εγγραφές μελών στα υπάρχοντα σωματεία!

Σήμερα η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΤΕΛΙΚΗ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ έχει περίπου 40 μέλη Εταιρείες, Ενώσεις, Συνδέσμους και Ομίλους. Κυκλοφορούν δε 3 περιοδικά και δύο πλούσιοι σε εικονογράφηση και πληροφορίες κατάλογοι Ελλαδικών και Κυπριακών γραμματόσημων, ο κατάλογος Βλαστού και ο Ερμής. Οι Έλληνες συλλέκτες κατέχουν εξέχουσα θέση στη διεθνή φιλοτελική σκηνή και αποσπούν συνεχώς χρυσά μετάλλια σε διεθνείς εκθέσεις του εξωτερικού. Μία ομάδα περίπου 50 φιλοτελιστών εκθετών με ελληνικές συλλογές, αποτελούν την αιχμή του δόρατος. Το άμεσο αποτέλεσμα αυτής της δράσης είναι η συνεχής προβολή του ελληνικού γραμματόσημου στον διεθνή χώρο. Η βαθύτερη όμως, ουσία της επιτυχημένης μέχρι σήμερα προβολής του ελληνικού φιλοτελισμού στο εξωτερικό, είναι το αδιαμφισβήτητο γεγονός ότι οι ξένοι φίλοι του ελληνικού γραμματόσημου, συνθηθέστατα με πνευματικό και οικονομικό επίπεδο ανώτερο του μέσου, αποτελούν στη χώρα μας διαμορ-

φωτές γνώμης.

Στην Ελλάδα, ένας αιώνας φιλοτελικής δράσης έδωσε την ευκαιρία στην ελληνική κοινωνία να αποδεχθεί την συλλογή γραμματόσημων ως μία ασχολία που δεν ανήκει μόνο στην παιδική ηλικία. Σήμερα η απήχηση της συλλογής γραμματόσημων απέχει ακόμη από τα επιθυμητά επίπεδα.

Η φιλοτελική έρευνα και μελέτη, παρά το υψηλό επιστημονικό κύρος που διαθέτει, δυστυχώς δεν έχει αναγνωρισθεί από την ακαδημαϊκή κοινότητα, που την αγνοεί, επειδή δεν την γνωρίζει!

Η Ελλαδική Πολιτεία αγνοεί τον φιλοτελιστή και τις προσπάθειές του για την προβολή μιας άλλης πολιτιστικής Ελλάδας στο εσωτερικό και το εξωτερικό, σε αντίθεση με άλλες χώρες όπου φιλοτελιστές κύρους απολαμβάνουν τιμές και πθικές αμοιβές διότι αναγνωρίζεται η προσφορά τους στην προβολή της χώρας και στη διάσωση της πολιτιστικής της κληρονομιάς.

Το γραμματόσημο είναι όπως και το νόμισμα, κρατική περιουσία όση αναγράφεται επί αυτού εφ' όσον δεν έχει επικολληθεί και σφραγισθεί από το Ταχυδρομείο. Μετά την σφράγιση του δεν έχει αξία ως τέλος και μεταβάλλεται σε απλό τεμάχιο χαρτιού. Και όμως μετά την σφράγιση το γραμματόσημο δεν καθίσταται άχρηστο, αλλά πολλές φορές έχει αξία μεγαλύτερη από την αρχική του. Ένας γενικός τύπος υπολογισμού της αξίας του είναι ο εξής: $P(1+i)^n = V$, όπου P η αξία που αναγράφεται πάνω του, i μία παράμετρος σταθερή για το χρονικό διάστημα από έκδοσης του γραμματόσημου μέχρι την ημερομηνία πώλησης, n ο αριθμός των ετών αυτού του διαστήματος και V η τελική αξία του!

Οι ασχολούμενες με το εμπόριο των γραμματόσημων σήμερα εμπορικές επιχειρήσεις αριθμούνται κατά χιλιάδες σ' όλες τις χώρες του κόσμου. Πολλές απ' αυτές αποτελούν οργανισμούς κολοσιαίους, οι οποίοι εκδίδουν ετησίως ογκώδεις τιμοκαταλόγους, που περιλαμβάνουν όλα τα ανά τον κόσμο γραμματόσημα. Επίσης στις μεγαλύτερες πόλεις του κόσμου λειτουργούν ειδικά χρηματιστήρια γραμματόσημων, συχνότατα δε διενεργούνται μεγάλες πλειοδοτικές πωλήσεις, ο κύκλος εργασιών δε των διεθνών πλειοδοσιών γραμματόσημων ανέρχεται σε εκατομμύρια δολάρια! Σημειωτέον ότι η αύξηση της αξίας των γραμματόσημων είναι κατά κανόνα πολύ σταθερότερη και αλματώδης της παρατηρούμενης στους χρηματιστηριακούς τίτλους, χωρίς εκπλήξεις, αλλά αντίθετως με μια σταθερή ετήσια αύξηση που ανατοκίζει το διατεθέν κεφάλαιο. Η ιδιότητα αυτή των γραμματόσημων έχει ως συνέπεια να κεντρίσει την προσοχή των οικονομικών κύκλων, οι οποίοι βρίσκουν συμφερότερο να επενδύσουν μέρος των διαθέσιμων των στις κινητές αξίες, παρά σε άλλες οικονομικές επενδύσεις!

Επίσης στα ευρωπαϊκά Flomarket μπορεί κανείς τυχαία να αγοράσει κάποιο γραμματόσημο του οποίου η αξία είναι πολύ μεγαλύτερη απ' ό,τι απ' αυτή της συγκεκριμένης αγοράς. Κάποτε Χανιώτης φιλοτελιστής αγόρασε στις όχθες του Σηκουάνα κεφαλή Ερμού η οποία ήταν μία από τις λίγες κεφαλές Ερμού Σολφερίνο. Ο πωλητής δεν το γνώριζε και πώλησε σε "ευτελή" τιμή. Αργότερα αυτό το γραμματόσημο πωλήθηκε σε δημοπρασία σε μεγάλη τιμή. Σολφερίνο ονομάσθηκαν οι κεφαλές Ερμού με το αιματώδες ερυθρό χρώμα, όπως αιματηρή ήταν και η μάχη του Σολφερίνο 24.6.1859.

ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ ΠΟΛΙΤΩΝ ΚΑΙ ΝΤΟΚΟΥΜΕΝΤΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΤΟΠΙΚΟ ΤΥΠΟ

Μέρες ποπλέμου στα Χανιά του '40

ΜΑΝΩΛΗΣ
ΜΑΡΚΑΝΤΩΝΑΚΗΣΔΗΜΗΤΡΗΣ
ΜΑΡΙΔΑΚΗΣΓΙΩΡΓΟΣ
ΚΩΝΣΤΑΣ

Για αυτούς ο πόλεμος δεν ήταν... εικόνα στις ειδήσεις αλλά καθημερινότητα που σημάδεψε γενιές και γενιές ανθρώπων. Αυτές τις στιγμές, τις πρώτες μετά την κήρυξη του πολέμου καλούμε να θυμηθούν έτσι όπως τις έζησαν, άνθρωποι της εποχής στην πόλη αλλά και στα χωριά. Παράλληλα προσπαθούμε να μπούμε στο κλίμα που επικράτησε στα Χανιά τις ημέρες μετά την 28η Οκτωβρίου μέσα από τον θησαυρό των δημοσιευμάτων του τοπικού Τύπου.

ΜΝΗΜΕΣ ΕΝΟΣ ΔΑΣΚΑΛΟΥ

«Ένας παράξενος ενθουσιασμός»

«Σε δύο ραδιοφωνικούς σταθμούς Αθηνών. Μεταδίδουμε το πρώτο ανακοινωθέν του Ελληνικού Γενικού Στρατηγείου. Οι ιταλικές στρατιωτικές δυνάμεις προσβάλλουν από της 5ης και 30 πρωινής της σήμερα, τα μέτρα τμήματα προκαλύψεως της ελληνοαλβανικής μεθωρίου. Οι ημέραι δυνάμεις αμείνεται του πατρίου εδάφους». Την αναγγελία αυτή από το ραδιόφωνο της εποχής το πρωινό της 28ης Οκτωβρίου άκουσαν όπως και χιλιάδες Έλληνες, ο συνταξιούχος δάσκαλος Βασίλειος Ιγγλεζάκης, ο οποίος μίλησε στις "διαδρομές" για το πώς έζησε τις πρώτες στιγμές της κήρυξης του Ελληνοϊταλικού πολέμου.

ΓΙΟΡΤΗ

«Από την επόμενη κιόλας ημέρα που οι Ιταλοί βυθίσαντε το καταδρομικό Ελλη στο λιμάνι της Τήνου, υπήρχε μια διάχυτη ανησυχία στον κόσμο ότι σύντομα θα μπαίναμε σε πόλεμο, όπως και έγινε. Το 1940 βρισκόμουν στο Ηράκλειο στο πρώτο έτος της παιδαγωγικής Ακαδημίας. Την νύκτα της 27ης Οκτωβρίου μαζί με τον συμφοιτητή μου Δημήτρη Σμυρλάκη διαβάζαμε από το απόγευμα στο δωμάτιό μας μέχρι στις 12μ.μ. Κάποια στιγμή του λέω ότι «κουράστηκα θα πάω για ύπνο, αλλά μην ξεχνάς ότι αύριο έχουμε πόλεμο», αφού είχα μια έντονη διαίσθηση ότι κάτι θα γινόταν και τελικά αυτή βγήκε αληθινή. Το ξημέρωμα λοιπόν της 28ης Οκτωβρίου, σηκωθήκαμε από τα κρεβάτια μας από τον εκκωφαντικό ήχο των σειρήνων και εκατοντάδες φωνές. Τρέχουμε και ανοίγουμε το παράθυρο και βλέπουμε τον δρόμο να έχει πλημμυρίσει από κόσμο, που φώναζε με ένα παράξενο όντως ενθουσιασμό "Ζήτω ο πόλεμος" ενώ ακουγόταν και το "Μουσολίνι θα σε εκδικηθούμε" γιατί κανείς δεν είχε ξεχάσει τη βύθιση της Ελλάς. Κατεβαίνοντας στο κέντρο μέσα σε μισή ώρα, κάθε γωνιά της πόλης του Ηρακλείου είχε κατακλυστεί από ανθρώπους κάθε ηλικίας. Ο πολύς τώρα κόσμος συγκεντρώθηκε στην πλατεία Ελευθερίας. Ζητωκραυγές, συνθήματα, χοροί, ριζίτικα τραγούδια και πολεμικά άσματα, κάτω από τον συνεχή και αδιάκοπο ήχο από τις καμπάνες όλων των εκκλησιών, ενώ οι γυναίκες έδιναν ευχές, στους άνδρες όπως "να πάτε στο καλό", "θα προσευχόμαστε για εσάς", αν και δεν είχε ακουστεί κάτι για επιστράτευση, αλλά ήταν ξεκάθαρο ότι βρισκόμαστε σε πόλεμο.

Αναρωτιέμαι και λέω γιατί εκείνες τις στιγμές δεν υπήρξε ένας ποιητής να περιγράψει το πάθος του κόσμου, ένας πεζογράφος να καταγράψει τον παλμό του πλήθους και ένας ζωγράφος να δώσει χρώμα σε αυτό που συνέβαινε».

Μνήμες από τον Οκτώβρη του '40 καταθέτει ο Β. Ιγγλεζάκης.

Η ΕΠΙΣΤΡΑΤΕΥΣΗ

«Το μεσημέρι της ίδιας ημέρας, πηγαίνω στην Ακαδημία όπου μας ανακοινώνει ο διευθυντής και ο υποδιευθυντής ότι η Παιδαγωγική Σχολή θα κλείσει αφού έχουμε πόλεμο. Επιστρέφω στο χωριό (σ.σ. Ζυμπραγού) όπου επικρατούσε ο ίδιος ενθουσιασμός. Μετά από δύο ημέρες ξεκίνησε η επιστράτευση και μου ανέθεσαν την καταμέτρηση των ανδρών του χωριού. Στο μέτωπο θα πήγαιναν όσοι ήταν γεννημένοι το 1919 και το 1920, δηλαδή από την ηλικία των είκοσι ετών και πάνω. Από το χωριό για την Αλβανία έφυγαν 32 άτομα, αλλά και 12 νεαρά και γερά άλογα και μουλάρια, μιας και αυτά είχαν επιστρατευθεί. Οι συγκρούσεις στα βουνά της Αλβανίας είχαν ξεκινήσει, στα χωριά οι κάτοικοι ακολουθούσαν τους δικούς τους καθημερινούς ρυθμούς. Τα νέα από το μέτωπο τα πληροφορούμαστε από το ραδιόφωνο, τις εφημερίδες, αλλά και από τα γράμματα που έστελναν οι φαντάροι μας».

«Το πρώτο θύμα του πολέμου, ήταν ένας έφεδρος ανθυπολοχαγός από το χωριό Καρρές, μοναχοπαίδι και ορφανός από πατέρα. Στη κηδεία του επικράτησε το αδιαχώρητο. Κόσμος μαζεύτηκε απ' όλα τα γύρω χωριά: Κολυμπάρι, Σπηλιά, Δρακώνα, Επισκοπή, Γλώσσα, Μοθιανά, Σκαφιώτο, Δελιανά, Ζυμπραγού, Κακόπετρο, Φωτακάδο, για να τιμήσουμε τον ήρωα που "Έπεσε υπέρ πατρίδος".

Επίσης στα μέσα του Γενάρη από κρουαγήματα στα πόδια νοσηλεύτηκαν στο νοσοκομείο δύο χωριανοί μου, ο Στρατής Καραβαράκης και ο Μανώλης Σαριδάκης, του οποίου δυστυχώς του έκοψαν το πόδι».

Ο Χανιώτικος Τύπος και η 28η Οκτώβρη

Με ανακοινώσεις φορέων και ενημερωτικά κείμενα για το «σβήσιμο των φώτων» και την επιστράτευση αντιμετώπισε ο χανιώτικος Τύπος της εποχής την έναρξη του πολέμου. Στο Ιστορικό Αρχείο Κρήτης βρίσκουμε μια σειρά από δημοσιεύματα από την "Εθνική Φωνή" αλλά και τον "Εσπερινό Ταχυδρόμο".

Ενδιαφέρον έχουν και τα δημοσιεύματα 1-2 μήνες πριν την έναρξη του πολέμου. Ο τορπιλισμός της Ελλάς αποδίδεται σε άγνωστο υποβρύχιο, όπως επίσης και μία σειρά από βομβαρδισμούς από ιταλικά αεροπλάνα. Την ίδια ώρα στον χανιώτικο Τύπο υπάρχουν εκτενείς αναφορές στις επιτυχίες του γερμανικού στρατού, στα θετικά(!) της κατάκτησης της Πολωνίας και της Τσεχοσλοβακίας για τους ντόπιους πληθυσμούς αλλά και στις μαζικές συλλήψεις κομμουνιστών από τους Ναζί ανά την Ευρώπη. Η υποστήριξη είναι διακριτική, καθώς μπορεί ο Μεταξάς να ήταν ομοϊδεάτης του Χίτλερ και του Μουσολίνι, ωστόσο ο βασιλιάς ήταν αγγλόφιλος...

ΧΑΝΙΩΤΕΣ ΣΤΑ ΟΠΛΑ

Το πρώτο σχόλιο για την έναρξη του πολέμου έχει ημερομηνία Δευτέρα 28 Οκτωβρίου και δημοσιεύτηκε στο φύλο του "Εσπερινού Ταχυδρόμου" της 29ης Οκτωβρίου. Ο διευθυντής της εφημερίδας γράφει για «ενθουσιασμό του Κρητικού λαού επί τη αναγγελία της κηρύξεως του πολέμου» που όπως λέει είναι «ανώτερος πάσης περιγραφής».

Αλλού στην εφημερίδα διαβάζουμε ότι «η λειτουργία των σχολείων διεκόπη, συνέπεια των γεγονότων επ' αορίστον», ενώ περιγράφονται οι περιόδεις των νέων στους δρόμους της πόλης των Χανίων που φωνάζοντας συνθήματα και τραγουδώντας, εμπύχωναν τον υπόλοιπο πληθυσμό.

Την ίδια ημέρα στον Τύπο δημοσιεύονται και οι πρώτες ανακοινώσεις επιστράτευσης. Από τη Γενική Διοίκηση Κρήτης (σ.σ. διορισμένη Περιφέρεια) και την 5η Μεραρχία Κρητών. Οι έφεδροι οπλίτες πεζικού, πυροβολικού όλων των όπλων καλούνται να παρουσιαστούν άμεσα στη Μεραρχία. Το ίδιο και όσοι έχουν υπηρετήσει στο παρελθόν σε σώματα ασφαλείας και πυροσβεστική. Ξεχωριστές οι ανακοινώσεις της "Ένωσης Εφέ-

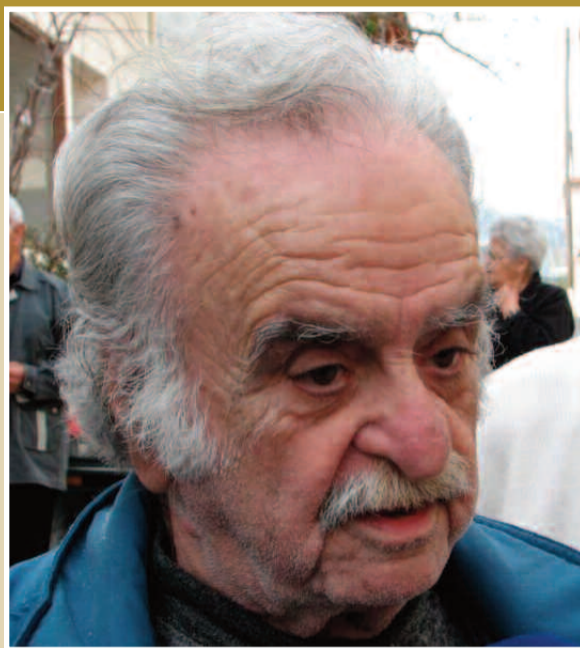

ΓΙΑΝΝΗΣ ΧΑΤΖΗΔΑΚΗΣ

«Αέρα Μανώλη!»

ο ξέσπασμα του πολέμου βρίσκει τον πρώην δήμαρχο Βάμου Γιάννη Χατζηδάκη 11χρονο μαθητή του προγυμνασίου στον γενέθλιο τόπο του τον Βάμο Αποκορώνου. Την κήρυξη του πολέμου δεν την έμαθε, όπως υπογραμμίζει, από τον Τύπο της εποχής (που ερχόταν -αν ερχόταν- πολύ καθυστερημένα στην απομακρυσμένη επαρχία) αλλά από κάποια ιταλικά πολεμικά αεροπλάνα που κατευθύνθηκαν προς τα Χανιά για να βομβαρδίσουν!

Ο Γιάννης Χατζηδάκης ήταν 11 χρονών όταν ξέσπασε ο πόλεμος με τους Ιταλούς. Τα νέα τα μαθαίνει στο σχολείο όπου αναλαμβάνουν να το καμουφλάρουν για να το προστατεύσουν από τους ιταλικούς βομβαρδισμούς.

από τα οποία κόβαμε κλαδιά μεγάλα και τα κρεμάγαμε με τα σχοινιά γύρω - γύρω στο Γυμνάσιο. Τότε τα καλώδια ήταν σχεδόν άγνωστα και ανύπαρκτα σε ιδιωτικά κέρια, επίσης απλώναμε και επάνω στην ταράτσα. Όταν κατά την άποψή μας κάναμε, ότι έπρεπε, είχε φτάσει η ώρα κοντά μεσημέρι, έφυγαν όσοι μαθητές είχαν απομείνει, και στην ώρα απάνω γίνεται και η πρώτη αεροπορική επιδρομή με προορισμό τα Χανιά».

Η ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΗ ΕΠΙΔΡΟΜΗ

Τα αεροπλάνα που είδε στον ουρανό ο μικρός τότε Γιάννης ήταν ιταλικά και, όπως λέει, έρχονταν από τα Δωδεκάνησα (τότε ήταν υπό ιταλική κατοχή). «Ακούσαμε αρχικά τον θόρυβο από το σμήνος και μετά τα είδαμε μέσα από κάποια ξέφωτα μέσα από τα σύννεφα. Τα πολεμικά πλοία, που βρίσκονταν στη Σούδα, αγγλικά, άρχισαν με τα αντιαεροπορικά να κτυπούν το σμήνος των 5 βομβαρδιστικών σε μεγάλο ύψος. Με την έκρηξη των βλημάτων, άφηναν μια μαύρη κηλίδα, την οποία μέχρι να διαλυθεί και να καταλάβουμε περί τίνος επρόκειτο, την μετρούσαμε σαν αεροπλάνα και καταλαβαίνει κανείς πως ο πανικός μεγάλωνε με τόσο πλήθος... αεροπλάνων».

Πώς όμως υποδέχθηκαν τα νέα του πολέμου οι άνθρωποι του χωριού; «Από ό,τι θυμάμαι δεν υπήρξε φόβος. Ο πατέρας μου το μόνο που μας είχε πει, την πρώτη κιόλας ημέρα όταν γυρίσαμε από το σχολείο, ήταν όταν ακούμε αεροπλάνα να βγαίνουν από το σπίτι και να καλυπτόμαστε όπου μπορούμε», σχολιάζει ο κ. Γιάννης και προσθέτει πως αμέσως άρχισαν να οργανώνονται προσπάθειες στήριξης των φαντάρων που έφυγαν για το μέτωπο. «Θυμάμαι ανέθεσαν σε μαθητές να έχουμε μια επαφή αλληλογραφίας με κάποιον φαντάρο και να του στέλνουμε, ότι μπορούμε. Ετσι, είχα χρεωθεί κι εγώ έναν Βαμιανό, τον Μανώλη Γαρεδάκη συγκεκριμένα. Θυμάμαι λοιπόν πως τού έγραφα γράμμα και τού έλεγα «Αέρα Μανώλη!»».

«Ήμουν 11 χρονών και μαθητής του Γυμνασίου Βάμου, μάλλον πιο σωστά του προγυμνασίου Βάμου, γιατί τότε με νόμο του καθεστώτος της 4ης Αυγούστου, τα πράγματα στην Παιδεία είχαν αλλάξει, όπως συμβαίνει και στις μέρες μας, σήμερα, στον βωμό των σχολικών μεταρρυθμίσεων. Τότε υπουργός Παιδείας ήταν ο δικτάτορας Μεταξάς, με υφυπουργό τον Σπέντζα, αν θυμάμαι καλά, κάτι σαν τον σημερινό κ. Φίλη. Τότε μπορούσες να είσαι γυμνασιόπαιδο μετά την Δ' τάξη του Δημοτικού Σχολείου και το Γυμνάσιο μέτραγε οκτώ τάξεις», σημειώνει ο κ. Γιάννης και συνεχίζει: «Ήταν, λοιπόν, Δευτέρα, ένα συννεφιασμένο πρωί, περίπου σαν αρχή σχολικής χρονιάς, ιδιαίτερα μείζονα φρέσκα μαθητούδια, πρωί - πρωί βρεθήκαμε στο τότε φρεσκοκατασκευασμένο (1938) «Γυμνάσιον εν ΒΑΜΩ» όπως γραφόταν στα χαρτιά. Τότε τηλεοράσεις, ραδιόφωνα και λοιπά, σχετικά μέσα άμεσης ενημέρωσης και διάδοσης, δεν υπήρχαν. Γράφω και ραδιόφωνα γιατί τα σχετικά λίγα που υπήρχαν, ήταν με «μπαταρία» μιας και ο πλεκτρισμός ήταν προνόμιο των πόλεων, και λειτουργούσαν με κακή ακουστική, μιας και τα «τρανζίστορς» δεν είχαν κυκλοφορήσει και οι μπαταρίες ήθελαν υγρά, πράγμα που γινόταν στα Χανιά. Συνεπώς, από πού και πώς να γνωρίζαμε ότι με την Ιταλία είχαμε πόλεμο, τη Δευτέρα 8 η ώρα το πρωί;».

ΤΟ ΚΑΜΟΥΦΛΑΖ

Τα παιδιά άρχισαν να συγκεντρώνονται στο σχολείο όπου λίγη

ώρα αργότερα θα πληροφορηθούν «επίσημα» για την κήρυξη του πολέμου: «Περιμέναμε, ως συνήθως, στην αυλή του Γυμνασίου του γυμναστή, για την πρωινή προσευχή. Γυμναστής ήταν ο Πιτσουλάκης Μανώλης και κατά κόσμο «Πιτσουλομανώλης». Με λίγη καθυστέρηση εμφανίζεται συνοδεύοντας δύο γαϊδάρους, φορτωμένους με σχοινιά, σάρακες, τσεκούρια κ.ά., μιας και ο πατέρας του ήταν σημαντικός «σωμαράς» της περιοχής, και διέθετε πολλά σχοινιά που τα πουλούσε για φορτώματα. Ξαφνιαστήκαμε, αλλά αμέσως μας έβγαλε απ' το ξάφνιασμα, λέγοντάς μας πως η Ιταλία μας κήρυξε πόλεμο και γι' αυτό πρέπει να «καμουφλάρουμε» το σχολείο για να μην φαίνεται το μέγεθός του και το εκλάβουν οι Ιταλοί για στρατιωτικό στόχο και το βομβαρδίσουν! Αμέσως επιδοθήκαμε στο έργο. Πεύκα και άλλα δέντρα υπήρχαν γύρω τριγύρω, πολλά

Η σύσταση «Μαθητικού Ιερού Λόχου» ανακοινώνεται από την πρώτη κιόλας μέρα με σημείο εγγραφών το τότε Γυμνάσιο Αρρένων Χανίων.

Το ρεπορτάζ στην τελευταία σελίδα του «Εσπερινού Ταχυδρόμου» των Χανίων για τον πρώτο βομβαρδισμό της πόλης από Ιταλικά αεροπλάνα.

Η ανακοίνωση για την απαγόρευση ξένων ραδιοφωνικών σταθμών πλην αυτού του Λονδίνου.

Το πρώτο σχόλιο, «Οι Κρήτες έτοιμοι δια το καθήκον των».

Ενημερωτικό δημοσίευμα για τα καταφύγια στα Χανιά.

δρων Αξιωματικών Παλαιών Πολεμιστών» προς τους νέους πολεμιστές να συνδράμουν των προσπαθειών για την άμυνα αλλά και της «Επιτροπής για τη σύσταση Ιερού Λόχου Μαθητών» που καλεί τους μαθητές να καταταγούν στον «Ιερόν Λόχον των Μαθητών. Εγγραφές γίνονται κάθε μέρα στο Γυμνάσιον Αρρένων».

ΚΑΤΑΦΥΓΙΑ, ΣΒΗΣΙΜΟ ΦΩΤΩΝ ΚΑΙ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ

Στις ανακοινώσεις των τοπικών αρχών για την ενημέρωση του πληθυσμού ξεχωρίζουμε το τηλεγράφημα του υπουργού Κρήτης Σφακιανάκη προς τις Αστυνομικές αρχές και τους προέδρους των κοινοτήτων του Ν. Χανίων. «Απαγορεύομεν απολύτως άψιν (σ.σ. άναμα) φωτών οδών και πλατειών στοπ. Κάτοικοι διαταχθώσι συμμορφωθώσιν επιβαλλόμενα μέτρα πλήρους καλύψεως εσωτερικού φωτισμού οικιών

καλύπτοντες υαλοπίνακες παραθύρων διά χάρτου σκοτεινού χρώματος, στοπ. Αναφέρατε λήψιν και εκτέλεσιν».

Σε άλλη ανακοίνωση της Χωροφυλακής Χανίων ενημερώνεται ο κόσμος πως «επειδή δεν υπάρχουν εν τη πόλει Χανίων καταφύγια επαρκή και κατάλληλα δια την χρησιμοποίησίν των υπό του κοινού, προς αντιμετώπισιν του κινδύνου εν περιπτώσει αεροπορικής επιδρομής, συνιστώμεν εις το κοινόν όπως καταφεύγει εις τα υπόγεια των πλησιεστέρων οικιών ή καταστημάτων διότι παρατηρήθη αλλαχού ότι πολλά ατυχήματα οφείλονται εις τα θραύσματα των ριπτόμενων βομβών και των οβίδων των αντιαεροπορικών τηλεβόλων».

Στην ίδια σελίδα διαβάζουμε ότι απαγορεύεται η κατοχή φωτοβολίδων αλλά και ονοματίζονται 9 σταθμοί πρώτων βοηθειών στην πόλη των Χανίων: «Διά την Περιφέρειαν των οδών Ποτιέ,

Σαντριβανίου και πέριξ, εντός του ναού των Εισοδίων, διά την περιφέρειαν Σπλάντζας και Αγοράς εντός της κλινικής Αντ. Μελισσά, διά την περιφέρειαν Ν. Καταστημάτων εντός κλινικής Κ. Γεωργιακάκη, διά την περιφέρειαν Δημ. Κήπου εντός κλινικής Ι. Παΐζη, διά την περιφέρειαν Αγ. Ιωάννη και Δικαστηρίων εντός της Ευαγγελικής Εκκλησίας, διά την περιφέρειαν Μπόλαρη εντός Δημ. Νοσοκομείου, διά την περιφέρειαν Χαλέπας εντός Ν. Αγ. Μαγδαληνής, διά την περιφέρειαν Ν. Χώρας εντός του Ν. Αγ. Κωνσταντίνου, διά την περιφέρειαν λιμένος εντός του δημαρχιακού καταστήματος».

Σε άλλη ανακοίνωσή της η χωροφυλακή τονίζει πως «απαγορεύεται η λήψιν οιουδήποτε ξένου ραδιοφωνικού σταθμού πλην του ραδιοφωνικού σταθμού του Λονδίνου έστω και από ιδιώτες στις οικίες τους. Οι παραβάται θα παραπεμπονται στο στρατοδικείο».

Ο ΒΟΜΒΑΡΔΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΧΑΝΙΩΝ

Στο φύλλο του «Εσπερινού Ταχυδρόμου» της 2ας Νοεμβρίου διαβάζουμε για την πρώτη αεροπορική επιδρομή σε βάρος της πόλης των Χανίων. Ο βομβαρδισμός έγινε στις 2 το μεσημέρι, κράτησε μία ώρα από δύο σμήνη Ιταλικών αεροσκαφών. Το ρεπορτάζ δίνει πληροφορίες για 4 νεκρούς και 13 τραυματίες, ενώ συμπληρώνει ότι πιθανόν να υπάρχουν και άλλα θύματα. Οι ζημιές επικεντρώνονται κυρίως σε ιδιωτικά σπίτια καθώς δημόσια κτήρια, πέρα από το κτήριο της χωροφυλακής, σύμφωνα με την εφημερίδα από τον πρώτο βομβαρδισμό δεν επλήγησαν. Στη συνέχεια γίνεται αναλυτική αναφορά των ζημιών σε κατοικίες και πού βρίσκονται αυτές, ενώ σημειώνεται ότι βόμβες έπεσαν και στην πλατεία της Σούδας «πλησίον του Αλευρόμυλου άνευ ζημιών».

Η Κρήτη για εκείνον δεν είναι μόνο πατρίδα αλλά και πηγή έμπνευσης. Καθημερινή αφορμή και ανεξάντλητο πεδίο για αναζήτηση, έρευνα, δημιουργία. Η Κρήτη για εκείνον είναι ένας τόπος «ανοιχτών οριζώντων, τόπος ιερός, αποκαθαρμένος απ' όσα τον καθλώνουν, τόπος του μύθου και του ονείρου, καταφύγιο κι ορμητήριο μαζί», όπως λέει.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ
ΜΑΡΙΑΔΑΚΗΣ

ΝΙΚΟΣ ΨΙΛΑΚΗΣ:

«Γράφοντας για την Κρήτη

θαρρώ πως γράφω για όλο τον κόσμο»

Λόγος για τον Νίκο Ψιλάκη που εδώ και πολλά χρόνια, άλλοτε με τη συγγραφική του πένα κι άλλοτε με τη δημοσιογραφική του ευαισθησία, αναδεικνύει, διασώζει και φωτίζει, πότε ως ερευνητής και πότε ως λογοτέχνης, πτυχές του κρητικού πολιτισμού, της τοπικής ιστορίας και της παράδοσής μας. Ως μια ακόμα τέτοια συμβολή μπορεί να ιδωθεί και το τελευταίο του ιστορικό μυθιστόρημα με τίτλο "Πολυφίλητη" που κυκλοφόρησε πρόσφατα από τις εκδόσεις "Καρμάνωρ". Ένα βιβλίο που μας ταξιδεύει στην Κρήτη του 17ου αιώνα, της μεγάλης πολιορκίας του Χάνδακα αλλά και των προσφύγων της εποχής που βιώνουν το δράμα του ξεριζωμού από τον τόπο τους... Με αφορμή την παρουσίαση της "Πολυφίλητης" στα Χανιά που θα πραγματοποιηθεί αύριο Σάββατο στις 7:30 το απόγευμα στο Ιστορικό Καφέ "Κήπος" στον Δημοτικό Κήπο Χανίων, οι "Διαδρομές" μίλησαν με τον Νίκο Ψιλάκη για τις δυσκολίες του ιστορικού μυθιστορήματος, την αρχέγονη ανάγκη του ανθρώπου να αφηγείται ιστορίες, αλλά και τη δημιουργική του αγάπη για την Κρήτη...

Πώς προέκυψε η "Πολυφίλητη";

Δύσκολο ν' απαντήσω! Να πω απλά ότι ο 17ος αιώνας υπήρξε μια τρομακτική εποχή για την Κρήτη, όπως γενικότερα και για την Ευρώπη. Είναι μια περίεργη εσωτερική διεργασία που κινεί τα νήματα, είναι η έμπνευση που ωριμάζει, όχι πάντα με προβλέψιμους τρόπους, είναι -ίσως- τα ερεθίσματα που προσφέρει η κάθε εποχή. Μάλλον αυτά με οδήγησαν στην Πολυφίλητη. Οι πολιορκίες. Οι σημερινές κοινωνίες αισθάνονται όλο και πιο πολύ τον κλοιό να σφίγγει γύρω τους. Κι όχι έναν κλοιό, πολλούς. Απανωτές πολιορκίες κλείνουν καθημερινά τις εξόδους, όπως κλείνουν και τις διόδους επικοινωνίας του ανθρώπου με τον άνθρωπο. Η Πολυφίλητη είναι μια διαδρομή από το τότε στο τώρα κι από το τώρα στο τότε. Μόνο που οι όροι μεταβάλλονται συνεχώς. Οι παλιότερες πολιορκίες ήταν χειροπιαστές. Εβλεπες τους πολιορκητές παρατεταγμένους γύρω από τα τείχη, άκουγες τις μπομπάρδες. Σήμερα νομίζω πως έχουν καταργήσει τα όρια του χώρου, τα έχουν επεκτείνει, είναι παντού παρούσες...

Σε κάθε ιστορικό μυθιστόρημα μια από τις μεγαλύτερες προκλήσεις για τον συγγραφέα είναι να "αναστήσει" μια περασμένη εποχή. Δύσκολο εγχείρημα. Τι εκπλήξεις έκριψε η ιστορική έρευνα που κάνατε για το συγκεκριμένο βιβλίο;

Ομολογούμενως είναι δύσκολο το εγχείρημα. Ιστορία δεν είναι μόνο τα μεγάλα γεγονότα, οι μάχες, οι ναυμαχίες, οι ναυτικοί αποκλεισμοί. Είναι κυρίως οι ζωές των ανθρώπων. Επομένως, πρόκληση είναι να γνωρίζει κανείς τις λεπτομέρειες που φαινομενικά επηρεάζουν ελάχιστα τη ροή της ιστορίας, ουσιαστικά όμως φέρουν τεράστια ευθύνη για την τελική έκβασή της. Για να αναστήσεις μίαν εποχή πρέπει να ξέρεις τα πάντα γι' αυτήν. Πώς ντύνονταν οι άνθρωποι, τι τρώγανε... Πρέπει να ξέρεις τις καθημερινές τους συνήθειες και κυρίως πρέπει να ξέρεις τις αξίες και τις νοοτροπίες τους. Ο μεγάλος κίνδυνος που ελλοχεύει σε κάθε στιγμή είναι να μεταφέρει ο συγγραφέας μια σημερινή ιστορία (με σύγχρονους ήρωες και σύγχρονες νοοτροπίες) σε μίαν άλλη παλαι-

«Δεν φταίνε οι πρόσφυγες για τη μοίρα τους, άλλοι τη δημιουργούν και την επιβάλλουν. Κι αν πρέπει να πολεμήσουμε σήμερα με κάθε τρόπο για κάτι, είναι για να μην υπάρχουν πια πρόσφυγες»

ότερη εποχή. Κι ο καλύτερος τρόπος να αποφύγει τον κίνδυνο είναι με μεταφερθεί ο ίδιος στην εποχή που τον ενδιαφέρει. Να νιώσει τον πόνο των πρώων του, τη χαρά, το δάκρυ, να περπατήσει στους δρόμους όπου περπατούσαν εκείνοι, να καθίσει στο τραπέζι τους, να ονειρευτεί μαζί τους, να δακρύσει μαζί τους. Οι εκπλήξεις που μου επεφύλαξε η Πολυφίλητη δεν ανάγονται σε τόσο μακρινές εποχές όσο στο σήμερα. Κατάλαβα ότι όλες οι πολιορκίες μοιάζουν. Το μεγαλύτερο όπλο των πολιορκητών είναι ο φόβος των πολιορκημένων. Το λέει ένας από τους αγαπημένους μου ήρωες, ο Μανέας Αग्रιμολέος, άνθρωπος με βαθιά μόρφωση, παιδί της Κρητικής Αναγέννησης: «Τα σίδερα λυγίζουν, οι πέτρες σπάνε. Τις πιο γερές φυλακές δεν τις χτίζουν με φθαρτά υλικά: με τον φόβο τις χτίζουν».

Τι είναι αυτό που γεννά από αρχαιότερων χρόνων την ανάγκη στον άνθρωπο για μυθιστορία;

Ευγνωμονώ τον πλάστη του κόσμου που χάρισε στο ανθρώπινο είδος την αφήγηση... Αφηγούμαστε κι ακόμη παραμύθια, ιστορίες, περιπέτειες πραγματικές και φανταστικές. Ταξιδεύουμε στον χώρο, ταξιδεύουμε στον χρόνο κι επιστρέφουμε στον δικό μας κόσμο όπως επιστρέφουμε από κάθε ταξίδι: πιο πλούσιοι σε εμπειρίες, πιο δυνατοί. Θα σας απαντήσω, λοιπόν, με τα λόγια ενός δικού μου μυθιστορηματικού ήρωα, του

Αγουστή, που ήθελε να γίνει ποιητής. Κι όταν είδε τους Οθωμανούς να καταλαμβάνουν τη μια πόλη της Κρήτης μετά την άλλη, ψιθύρισε: «Κάθε έργο πρέπει να μιλά για την εποχή του. Ακόμη κι όταν ανατρέχει ο ποιητής στο παρελθόν, πρέπει να το κάνει σαν τον άλτη, που πηγαίνει κάμποσα βήματα προς τα πίσω για να πάρει φόρα. Για το σήμερα νοιάζονται οι ποιητές. Και για το αύριο. Κι αν καμώνονται καμιά φορά πως μιλούν για τα περασμένα, δεν το κάνουν για να ξεφύγουν από το σήμερα, αλλά για να το δουν από την απόσταση του χρόνου και να το χαρτογραφήσουν καλύτερα».

Στην "Πολυφίλητη" αναφέρεστε, μεταξύ άλλων, σε πρόσφυγες, ανθρώπους που αναγκάστηκαν να ξεριζωθούν από τον τόπο τους. Πόσο κοντά ή μακριά βρίσκονται οι πρωταγωνιστές σας με τους σημερινούς πρόσφυγες που καταφθάνουν στην Ελλάδα;

Ένας από τους ήρωές μου, ο Αλέξιος Σκούφος, ζωγράφος, είχε γεννηθεί στα Χανιά, είχε βιώσει την πολιορκία της πόλης, είχε μεταφερθεί πρόσφυγας στο Ρέθυμνο κι από εκεί κατάφερε να φτάσει στον Χάνδακα. Ο Αλέξιος, που του έδωσα σκόπιμα το επώνυμο αγαπημένου Χανιώτη μαχητή και ζωγράφου, βρέθηκε για τρίτη φορά πρόσφυγας σε βενετικές κτήσεις. Σ' έναν πίνακά του έχει ζωγραφίσει τη γενέθλια πόλη με την επιγραφή "Κυδώνων γαία πολύκλαυτος". Είναι η μνήμη, που κι αυτή πολιορκεί. Πολλοί άνθρωποι αγάπησαν τα ταξίδια, μα την προσφυγιά δεν την αγάπησε κανείς. Οι πρόσφυγες του Κρητικού Πολέμου κουβαλούν πάντα την πίκρα στα μάτια τους. Ζουν με το όνειρο της επιστροφής, κλειδώνουν τις πόρτες για να ξαναβρουν τα σπίτια τους. Οι τελευταίες σελίδες του βιβλίου είναι, νομίζω, μια ελεγεία και μια ελπίδα μαζί. Ο Αγουστής φωνάζει πως είναι πρόσφυγας πια κι οι πρόσφυγες δεν ξεχνάνε, πως είναι πρόσφυγας πια κι οι πρόσφυγες δεν φεύγουν ποτέ! Η λέξη "πρόσφυγας" είναι οικεία σ' αυτιά μας γιατί ο λαός μας γνώρισε πολέμους και ξεριζωμούς. Θυμηθείτε τους πρόσφυγες του 19ου αιώνα, τους ξεριζωμένους της Μικρασίας, τους Κυπρίους των Κατεχομένων... Όπως οι πολιορκίες, έτσι κι οι προσφυγίες. Μοιάζουν κι αυτές. Δεν φταίνε οι πρόσφυγες για τη μοίρα τους, άλλοι τη δημιουργούν και την επιβάλλουν. Κι αν πρέπει να πολεμήσουμε σήμερα με κάθε τρόπο για κάτι είναι για να μην υπάρχουν πια πρόσφυγες. Δηλαδή να αντισταθούν οι λαοί σ' αυτούς που αναγκάζουν τους ανθρώπους να γίνονται πρόσφυγες.

Εχετε γράψει πολλά βιβλία φωτίζοντας πτυχές της λαϊκής μας παράδοσης, της τοπικής γαστρονομίας, της κρητικής μυθολογίας, του βυζαντινού πολιτισμού. Τι σημαίνει Κρήτη για εσάς;

Η Κρήτη... Ο τόπος μου! Με τα καλά και με τα κακά του, με την υπερβολή και το μέτρο, με την κουζουλάδα και τη σύνεση να παλεύουν καθημερινά και τελικά να συνυπάρχουν μέσα σ' ένα καταπληκτικό σκηνικό, που άλλοτε φαίνεται σκληρό και άγριο κι άλλοτε γαλπνεύει και μοιάζει με το αιώνιο μα κι αινιγματικό χαμόγελο του τοπίου. Νομίζω πως όσο πιο καλά γνωρίζω τον τόπο μου τόσο καλύτερα καταλαβαίνω τον κόσμο, δηλαδή καταλαβαίνω τους άλλους. Το τοπικό είναι πια και παγκόσμιο. Γράφοντας για την Κρήτη θαρρώ πως γράφω για όλο τον κόσμο. Ιδια προβλήματα ταλανίζουν τους ανθρώπους. Δεν έχει σύνορα ο αγώνας για μια καλύτερη ζωή. Η δική μου Κρήτη, πάντως, είναι ο τόπος των ανοιχτών οριζώντων, τόπος ιερός, αποκαθαρμένος απ' όσα τον καθλώνουν, τόπος του μύθου και του ονείρου, καταφύγιο κι ορμητήριο μαζί.

Η βιβλιοπαρουσίαση

Το βιβλίο του Ν. Ψιλάκη "Πολυφίλητη" θα παρουσιαστεί στα Χανιά αύριο Σάββατο στο Ιστορικό Καφέ "Κήπος" στον Δημοτικό Κήπο Χανίων. Το βιβλίο θα παρουσιάσει η φιλόλογος και αντιδήμαρχος Χανίων Βαρβάρα Περάκη.

Θα προλογίσει και θα συντονίσει ο δάσκαλος και λαογράφος Σταμάτης Αποστολάκης, ενώ ο συγγραφέας θα αναφερθεί στους παράλληλους δρόμους λογοτεχνίας και ιστορίας. Την εκδήλωση διοργανώνουν ο Δήμος Χανίων και το Βιβλιοπωλείο Πετράκη.

Αφορμή

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΣ

yannis.kalo@gmail.com · no14me.blogspot.gr/

Τα τρία στίγματα του Πάλμερ Εντρίτς

» Philip K. Dick (μτφρ. Δημήτρης Αρβανίτης, εκδόσεις Κέδρος)

Ο Μπάρνι Μάγιερσον ξύπνησε μ' έναν απαίσιο πονοκέφαλο και ανακάλυψε πως βρισκόταν σε μια άγνωστη κρεβατοκάμαρα, σε ένα άγνωστο συγκρότημα διαμερισμάτων. Δίπλα του, με τα σκεπάσματα τραβηγμένα μέχρι τους γυμνούς απαλούς ώμους της, κοιμόταν μια άγνωστη κοπέλα, ανασαίνοντας ελαφρά από το στόμα, με ανακατωμένα μαλλιά, λευκά σαν μπαμπάκι. Βάζω στοίχημα ότι έχω αργήσει για τη δουλειά, σκέφτηκε.

Ο Μπάρνι Μάγιερσον δουλεύει ως προγνώστης στην εταιρεία Κατασκευές Πέρκι Πατ Α.Ε., ιδιοκτησίας Λίο Μπουλέρο, εξαιτίας του χαρίσματος που διαθέτει να προβλέπει τα μελλούμενα, ένας σύγχρονος σύμβουλος επιχειρήσεων. Η εταιρεία του Μπουλέρο εμπορεύεται στις αποικίες του διαστήματος το Καν-Ντι, ένα ναρκωτικό που επιτρέπει στον χρήστη να βιώσει την ψευδαίσθηση της μεταφοράς σε έναν κόσμο γνώριμο από το παρελθόν, ο οποίος καμία σχέση δεν έχει με την πραγματικότητα στην οποία έχει εξοριστεί.

Ο μεγιστάνας Πάλμερ Εντρίτς, ύστερα από χρόνια απουσίας σε ένα διαπλανητικό ταξίδι, επιστρέφει κουβαλώντας στις αποσκευές του ένα νέο ναρκωτικό, το Τσου-Ζεντ, ακόμα πιο ισχυρό από το

Καν-Ντι, το οποίο και θα επιχειρήσει να προωθήσει στην αγορά. Όμως, αν το Καν-Ντι αποτελεί ένα μέσο προσωρινής διαφυγής από το παρόν, το Τσου-Ζεντ μοιάζει να είναι ένα μέσο ελέγχου, ένα αέναο ταξίδι από κόσμο σε κόσμο, με τον Πάλμερ Εντρίτς κύριο των πάντων. Παρελθόν, παρόν και μέλλον συγχέονται, τα πάντα αποκτούν ταυτόχρονα μια αίσθηση πραγματικού και ψευδαίσθησης, ο Πάλμερ Εντρίτς εμφανίζεται με διάφορες μορφές, αναγνωρίσιμες από τα τρία χαρακτηριστικά στίγματά του, στα μάτια, στο χέρι και στα πόδια.

Ο Φίλιπ Ντικ, από τις πλέον σημαίνουσες προσωπικότητες στο χώρο της επιστημονικής φαντασίας, γράφει τα Τρία στίγματα του Πάλμερ Εντρίτς το 1965, για να μιλήσει για τις αρχές του αιώνα μας, όταν η θερμοκρασία στη γη έχει ανέβει σε ακραία επίπεδα και η εποίκηση των πλανητών γίνεται με όρους επιστράτευσης, ενώ η μόνη ανεκτή πραγματικότητα είναι η ψευδαίσθηση των ναρκωτικών. Ένα μυθιστόρημα μεταφυσικό, δυστοπικό και (απευκταία για τον δημιουργό) προφητικό, στο οποίο η νοσταλγία για το παρελθόν αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο, η επιστροφή σε αυτό είναι επιθυμητή, όχι μόνο για την αναβίωση της εμπειρίας αλλά και για τη διόρθωση των λαθών και την εκτροπή του μέλλοντος χρόνου σε άλλα κανάλια.

Ο Φίλιπ Ντικ, με γνωμάτευση από νεαρή ηλικία για πιθανή σχιζοειδή προσωπικότητα, πειραματίστηκε με αμφεταμίνες, μέσω των οποίων οραματίστηκε στον ουρανό ένα γιγαντιαίο μεταλλικό

πρόσωπο όλο κακία, πρόσωπο που αποτέλεσε την έμπνευση για τον Πάλμερ Εντρίτς, ως το απόλυτο κακό. Η σύλληψη του συγκεκριμένου μυθιστορήματος μοιάζει να αποτελεί μια απλή λεπτομέρεια σε σχέση με την τελική υλοποίηση, εκεί έγκειται -κατ'εμέ- η ικανότητα του Φίλιπ Ντικ, να αποτυπώνει στο χαρτί με τρόπο κατανοητό, αν και απαιτητικό, την οργιώδη φαντασία του και τις εννοήσεις του, τις λεπτές αποχρώσεις της ψευδαίσθησης, τα δυσδιάκριτα όρια του πραγματικού, χωρίς να χάνει έναν κεντρικό μπουσούλα αφήγησης, γιατί πέρα και πάνω απ' όλα θέλει να διηγηθεί μια ιστορία, χωρίς να κάνει υποχωρήσεις σε θέματα γλώσσας, χαρακτηρισμών και μορφής, παραδίδοντας εν τέλει ένα σημαντικό μυθιστόρημα, ακόμα μία απόδειξη πως η σπουδαία λογοτεχνία επιστημονικής φαντασίας δεν αποτελεί αποπαιδί της λογοτεχνίας.

ΣΤΗ ΔΗΜ. ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Συνάντηση με τον συγγραφέα Γ. Κιουρτσάκη

Εκδήλωση με τον συγγραφέα Γιάννη Κιουρτσάκη, διοργανώνουν την Τετάρτη 2 Νοεμβρίου στις 7:30 το απόγευμα, στον χώρο της Δημοτικής Βιβλιοθήκης (Υψηλάντων 30), ο Δήμος Χανίων, η Δημοτική Βιβλιοθήκη Χανίων σε συνεργασία με τον Σύνδεσμο Φιλολόγων Ν. Χανίων, τις εκδόσεις Πατάκι και το βιβλιοπωλείο Librairie. Θα παρουσιάσουν το βιβλίο "Τυρεύοντας την πατρίδα σου" και θα συνομιλήσουν με τον συγγραφέα, η πρόεδρος του Συνδέσμου Φιλολόγων Χανίων Μαρίνα Αρετάκη και ο φιλόλογος, δρ Νεοελληνικής Φιλολογίας Δημήτρης Βλαχοδήμος.

Μουσείο ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ
της εφημερίδας «ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ»

Ανακαλύψτε την εφεύρεση που άλλαξε τη ροή της ιστορίας
Ανοικτά κάθε Κυριακή 10:00-15:00

Ομαδικές επισκέψεις και άλλες μέρες, με ραντιβού, στα τηλέφωνα 28210 80090 και 6974 020861.

Βιοτεχνικό Πάρκο Χανίων, Κτήριο 13-03
Email: info@typography-museum.gr
www.typography-museum.gr

Βρείτε μας στο **facebook**
www.facebook.com/haniotika.nea

Βιβλία

Μικρό χρονικό τρέλλας

Αύγουστος Κορτώ

Εκδότης: Πατάκις

Στις 28 Δεκεμβρίου του 2008, στις τρεις τα χαράματα, ο μεγαλύτερος φόβος μου έγινε πραγματικότητα: κατά το κοινώς λεγόμενον, τρελάθηκα. Το μυαλό μου -ο κόσμος μου- γκρεμίστηκε και τη θέση του πήρε μια παντοδύναμη ψύχωση, που σαν παράσιτο με ξενιστή τον ίδιο μου τον εαυτό τρεφόταν και θέριευε με τις παρανοϊκές ιδέες που γεννούσε ασταμάτητα: ήμουν ο νεός Δαλάι Λάμα, ο Φύλακας στη σίκαλη, πληρωμένοι δολοφόνοι παραμόνευαν στο κατόπι μου.

Σ' αυτό μου το παραλήρημα, ολοζώντανο ακόμα στη μνήμη μου, στη σύντομη νοσηλεία μου και στην κατοπινή, θανατερή μου κατάθλιψη, παρέσυρα κι οδήγησα στην απόγνωση όλους τους ανθρώπους της καρδιάς μου, που μ'έβλεπαν άξαφνα κατακερματισμένο από μια ανεξέλεγκτη ψυχική ασθένεια. Ο ζοφερός Δεκέμβρης του '08 στη μουδιασμένη Αθήνα. Το ιερό κόκκινο χρώμα. Κι η αυτόχειρας μάνα μου, που χρόνια μετά επιστρέφει από τον Αδη. Στο βιβλίο αυτό έγραψα όλα όσα θυμάμαι, χωρίς ν' αλλάξω τίποτα και μην κρατώντας τίποτα κρυφό. Γιατί χάρη σ' αυτές τις αδιανόητες μέρες, κατάφερα, με στα συντρίμια του μυαλού μου, να βρω έναν νέο εαυτό και τον δύσκολο δρόμο που οδηγεί στην ψυχική γαλήνη. Κι ενώ η ιστορία μου μοιάζει μοναδική, το τέρας της ψυχικής αρρώστιας και του φόβου που σκορπάει είναι κοινό για όλους μας, όπως και το θηρίο της αγάπης και της κάθε ανθρώπινης δύναμης. Γιατί η ψυχή μας δεν είναι φτιαγμένη ν' αρκείται στη δυστυχία.

Το σχέδιο

Κατερίνα Μαλακατέ

Εκδότης: Μελάι

Ο Χάρης, μεσήλικας συγγραφέας, καταφέρνει να αποδράσει στο Παρίσι λίγο πριν από την Κρίση. Πίσω του, η Ελλάδα παραδίδεται στις φλόγες του φασισμού. Μετά το Όχι στο δημοψήφισμα του 2011, το πραξικόπημα των Πέντε Ημερών

και την ανάληψη της εξουσίας από τον Ένα, η Αθήνα μοιάζει με ζούγκλα, ενώ η ύπαιθρος δεν έχει τρεχούμενο νερό, ρεύμα, φαγητό. Η κόρη του Χάρη φτάνει μισοπεθαμένη στο σπίτι του παππού της, σ' ένα ορεινό χωριό. Όταν θα αναγκαστούν να εγκαταλείψουν το σπίτι τους και να βγουν στο δρόμο, είναι η στιγμή που θα τεθεί σε εφαρμογή το Σχέδιο. Για να ανατραπούν όλα.

Αναζητώντας τον Οδυσσέα

Patrick Dillon

Μετάφραση: Αναστασία Δελιγιάννη

Εκδότης: Κλειδάριθμος

Μέσα στη θύελλα που ακολούθησε τον Τρωικό Πόλεμο, ένας νεαρός άντρας δίνει τη δική του μάχη για να σώσει το σπίτι και την κληρονομιά του. Ξεκινά ένα ταξίδι με σκοπό να βρει τον πατέρα του -και ίσως καταλήξει να βρει τον ίδιο του τον εαυτό.

Ο πατέρας του Τηλέμαχου, ο Οδυσσέας, έφυγε για την Τροία πριν γεννηθεί ο γιος του. Και δεν γύρισε ποτέ...

Η αναζήτηση του Οδυσσέα ταξιδεύει τον Τηλέμαχο στην

Ελλάδα της Εποχής του Χαλκού, στον απόηχο των γεγονότων του μεγάλου Τρωικού Πολέμου.

Με τολμηρή και διασκεδαστική γραφή ο P. Dillon περιγράφει με ζωντάνια το εντυπωσιακό ταξίδι του ήρωα από την Τροία μέχρι τις πύλες του Άδη, αλλά και το ταξίδι του Τηλέμαχου από την παιδικότητα στην ενηλικίωση και τον απελπισμένο αγώνα του με έπαθλο το σπίτι του και... τον πατέρα του.

Η κατάσκοπος

Paulo Coelho

Μετάφραση: Μάτα Σαλογιάννη

Εκδοτικός Οίκος Α. Α. Λιβάνη

Παρίσι, φυλακές Σαν Λαζάρ, 1917. Η τελευταία επιθυμία μιας γυναίκας είναι να μάθει η κόρη της την αλήθεια. Να μην πιστέψει η κόρη της κανέναν άλλο εκτός από τη μητέρα της. Πιάνει, λοιπόν, χαρτί και μολύβι για να της μιλήσει για την περιπετειώδη, θυελλώδη ζωή της.

Η γυναίκα είναι η Μάτα Χάρι, η πιο γοπευτική, επιθυμητή γυναίκα της εποχής της: σκανδαλιστική χορεύτρια, που κατ'αφόρμη πάντα να σαγηνεύσει τους πιο πλούσιους και

ισχυρούς άντρες, να γίνει σύντροφος, ερωμένη και έμπιστή τους, προκαλώντας τη ζήλια και τον φθόνο των γυναικών της παρισινής αριστοκρατίας. Είναι μια γυναίκα με πολλά ονόματα. Το παρελθόν της σκοτεινό, το παρόν της πάντοτε επικίνδυνο. Αφιέρωσε τη ζωή της στην ελευθερία και ήρθε αντιμέτωπη με τις προκαταλήψεις της κοινωνίας. Και τώρα αντιμετωπίζει την ατιμωτική κατηγορία της κατασκοπείας. Ο Πάουλο Κοέλο επιστρέφει με το συναρπαστικό πορτρέτο της Μάτα Χάρι, ένα περιπετειώδες μυθιστόρημα ενηλικίωσης, αποτέλεσμα έρευνας που βασίστηκε σε αδημοσίευτα έγγραφα, το οποίο, καθώς προχωρά η αφήγηση, δίνει ένα μήνυμα εκπληκτικά σύγχρονο για τις γυναίκες και τους άντρες τού σήμερα.

παιδότοπος

Δ1 τάξη 8ου Δημ. Σχ. Χανίων

Το ΟΧΙ του 1940 και τα ΟΧΙ του 2016

**ΒΑΓΓΕΛΗΣ
Θ. ΚΑΚΑΤΣΑΚΗΣ**
kakatsakis@sch.gr

Καλοί μου φίλοι, καλό Σαββατοκύριακο!

Μας λένε πολλά και σημαντικά πράγματα ο δάσκαλος και τα παιδιά της Δ1 τάξης του 8ου Δημ. Σχ. Χανίων, για το ΟΧΙ του 1940 και για τα ΟΧΙ που λέμε,

πρέπει να λέμε, σήμερα, στις εργασίες τους, που έγραψαν και ύστερα από μια επίσκεψή τους στο Ναυτικό Μουσείο Κρήτης, και οι οποίες φιλοξενούνται στον Παιδότοπο, ανήμερα της 76ης Επετείου της 28ης Οκτω-

βρίου 1940. Οχι δεν έχω να προσθέσω, ούτε ν' αφαιρέσω, τίποτα απολύτως σ' αυτά. Απλά και μόνο τα από καρδιάς συγχαρητήριά μου, γι' αυτά που γράφουν, έτσι όπως τα γράφουν, έχω να τους δώσω. Και, βέβαια,

να εκφράσω την αισιοδοξία μου για το μέλλον της πατρίδας. Οσο υπάρχουν δάσκαλοι, όπως ο Βαγγέλης Παγωνίδης από τον Εβρο και γενικότερα παιδαγωγοί, όπως τη Χανιώτισσα μουσειοπαιδαγωγό του Ναυτικού

Μουσείου Κρήτης Τζίνα Βασιλάκη, υπάρχει ελπίς!

Σας χαιρετώ με αγάπη όλους!

**Βαγγέλης Θ. Κακατσάκης,
δάσκαλος**

Φέτος αποφασίσαμε, σαν μεγάλοι πια που είμαστε, μαθητές της Δ' τάξης του Δημοτικού Σχολείου, να πρωτοτυπήσουμε και να προσεγγίσουμε ενεργά, αυθόρμητα και εναλλακτικά τα ιστορικά γεγονότα για την επετειακή εκδήλωση του εορτασμού της 28ης Οκτωβρίου.

Μέσα από τη βιωματική προσέγγιση ποιημάτων και πεζών κειμένων στο γλωσσικό μάθημα και με τη μέθοδο της δημιουργικής γραφής, κληθήκαμε να γράψουμε τα δικά μας κείμενα σχετικά με τα γεγονότα της εποχής του 1940 αλλά και του σήμερα, με θέμα "Το ΟΧΙ του 1940 και τα ΟΧΙ που λέμε ή πρέπει να λέμε κι εμείς σήμερα". Σε αυτά προστέθηκαν και οι καλλιτεχνικές δημιουργίες μας (αφίσες, εικονογραφημένη ιστορία).

Παράλληλα εκμεταλλευόμενοι το γεγονός ότι ζούμε σε ένα ευλογημένο τόπο, τα Χανιά μας, που πήρε ενεργά μέρος στο καθαυτό γεγονός, αυτό του Β' Παγκοσμίου Πολέμου και μάλιστα η συμμετοχή του όχι μόνο παθητική δεν μπορεί να χαρακτηριστεί αλλά εξ ολοκλήρου ουσιαστική που άλλαξε την έκβαση των γεγονότων της Παγκόσμιας Ιστορίας, και του Παγκόσμιου Χάρτη, αποφασίσαμε να ζήσουμε, έστω για λίγο, τα γεγονότα μέσα από μια βιωματική επίσκεψη στο Ναυτικό Μουσείο της πόλης μας, αυτό το πραγματικό στολίδι, και τη συμμετοχή μας στο επετειακό του Πρόγραμμα. Καταφέραμε -έστω για λίγο- να αφουγκραστούμε, να ψηλαφήσουμε, να μάθουμε, να θαυμάσουμε, τα ηρωικά κατορθώματα των δικών μας αφανών ανθρώπων, των παππούδων μας, των συγχωριανών μας, των συγγενών μας. Ο ενθουσιασμός, η πρόσκαιρη χαρά της νίκης, η απογοήτευση της ήττας και το φοβερό, αναπάντητο "γιατί". Κι όλα αυτά, κάτω από τη φοβερή σκιά της φρίκης του πολέμου μάς ένωσαν περισσότερο και μας έκαναν πιο δυνατούς να αντιμετωπίσουμε τις όποιες προκλήσεις του σήμερα. Ζούμε σε καιρούς δύσκολους, σε καιρούς που συνάμα κρίνουν και κρίνονται, γι' αυτό είναι χρέος όλων μας, όσο μικροί και αν είμαστε, να μαθαίνουμε τον τόπο μας, την ιστορία μας και τους ανθρώπους μας. Να διδάσκουμε την ιστορική πορεία μας και να διδασκόμαστε... Αυτό ας γίνει βίωμά μας.

Ο δάσκαλος και οι μαθητές του Δ1 του 8ου Δ.Σ. Χανίων

Στις 28 Οκτωβρίου 1940, οι Έλληνες είπαν ένα υπερήφανο ΟΧΙ στους Ιταλούς που ήθελαν να κατακτήσουν την πατρίδα μας.

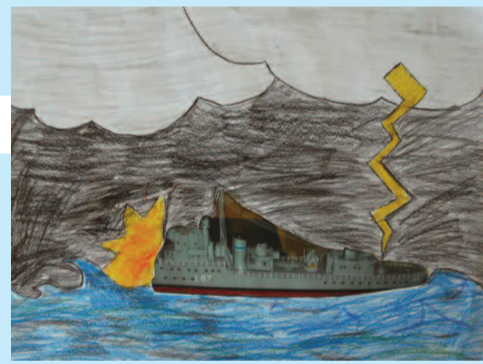
Ετσι και σήμερα, μπορούμε να πούμε ένα ΟΧΙ στον ρατσισμό.

Αλέξανδρος Μπλαθιανάκης

Στις 28 Οκτωβρίου 1940, η ιταλική κυβέρνηση, έστειλε στην Ελλάδα ένα τηλεγράφο με το οποίο απαιτούσε την παράδοσή της. Ο Ιωάννης Μεταξάς, απάντησε ένα ηχηρό "ΟΧΙ" εκ μέρους όλου του ελληνικού λαού. Από τότε, κάθε χρόνο, αυτή την ημέρα γιορτάζουμε την άρνηση της Ελλάδας να υποταχθεί. Η 28η Οκτωβρίου είναι για όλους τους Έλληνες εθνική επέτειος και αργία.

Σήμερα χρησιμοποιούμε τη λέξη ΟΧΙ με την ίδια σημασία που είχε και τότε. Δηλαδή λέμε ΟΧΙ όταν θέλουμε να εκφράσουμε την άρνησή μας σε κάτι που μας ζητάνε. Επίσης λέμε ΟΧΙ όταν δεν μας αρέσει κάτι.

Ανδρέας Βιολάκης

[...] Το ΟΧΙ του 1940 πρέπει να είναι παράδειγμα για όλους μας. Σήμερα πρέπει να λέμε ΟΧΙ στο σχολικό εκφοβισμό, στον Ρατσισμό και στην Ξενοφοβία. Επίσης, όταν βλέπουμε τέτοιες πράξεις να μην αδιαφορούμε...

Γρηγόρης Τζεμανάκης

[...] Οκτώβρης 2016: Το όχι στην καθημερινότητά μας πλέον είναι κάτι το συνηθισμένο. Όλοι οι άνθρωποι όταν αρνούνται να κάνουν κάτι ή όταν δεν επιθυμούν κάτι λένε ΟΧΙ. Το όχι σήμερα πολλές φορές το λέμε όχι μόνο για να διαφωνήσουμε με κάτι αλλά και να για να διαφυλάξουμε τα υποτιθέμενα όριά μας, διότι πιθανόν έχουμε χαμηλή αυτοπεποίθηση. Ομως όσο καλά ξέρει κάποιος τον εαυτό του, τότε ξέρει να βάζει όρια και άνετα μπορεί να παίρνει και να δίνει στους άλλους.

Λευτέρης Αλεξάκης

Λίγο μετά τις 3 τα ξημερώματα της 28ης Οκτωβρίου του 1940, η τότε ιταλική κυβέρνηση απέστειλε στην Ελλάδα τηλεγράφο με το οποίο απαιτούσε την ελεύθερη διέλευση του ιταλικού στρατού από την ελληνοαλβανική μεθόριο, προκειμένου να καταλάβει κάποια στρατηγικά σημεία της Ελλάδας. Σήμερα λέμε ΟΧΙ για το μπουλινγκ, για τον πόλεμο και φυσικά γι' αυτά που δεν πρέπει να κάνουμε.

Αρτεμης Ζόι

[...] Εμείς τα παιδιά στέλνουμε τα δικά μας μηνύματα με τη λέξη "ΟΧΙ".

ΟΧΙ στις προσβολές και τις κοροϊδίες! ΟΧΙ στην αποδοκιμασία και στη σύγκρουση! Ενα μεγάλο ΟΧΙ στην τρομοκρατία και τον ρατσισμό! ΟΧΙ στις ουσίες που εθίζουν! ΟΧΙ στα επικίνδυνα παιχνίδια! ΟΧΙ στη σεξουαλική παρενόχληση! Ας γίνει λοιπόν αφορμή ο εορτασμός της 28ης Οκτωβρίου για να βρεθούν σωστοί και αποτελεσματικοί τρόποι για να αντιμετωπιστούν τα δικά μας "ΟΧΙ", τα "ΟΧΙ" των παιδιών.

Ιωάννα Μακρινάκη

Το 1940, ο Μεταξάς είπε το μεγάλο ΟΧΙ στους Ιταλούς κατακτητές, και κάπως έτσι ξεκίνησε ο Β' παγκόσμιος πόλεμος. Εμείς δεν φοβηθήκαμε τους Γερμανούς και προτιμήσαμε να αγωνιστούμε για την ελευθερία παρά να παραδοθούμε χωρίς αγώνα και θυσία. Σήμερα, λέμε ΟΧΙ στον ρατσισμό, στο μπουλινγκ, ΟΧΙ στη Βία, ΟΧΙ στον πόλεμο, ΟΧΙ στη φτώχεια, ΟΧΙ στο έγκλημα.

Ιάσωνας Στουπάκης

[...] 76 χρόνια μετά, τα πάντα έχουν αλλάξει, αλλά προς το καλύτερο κι άλλα προς το χειρότερο. Στα στραβά και τα άσχημα λέμε πάντα ΟΧΙ.

Όπως: ΟΧΙ στον ρατσισμό! ΟΧΙ στη βία! ΟΧΙ στον πόλεμο! ΟΧΙ στη ρύπανση του περιβάλλοντος! ΟΧΙ στη καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων!

Γεώργιος Καλογεράκης

ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ:

Μια ελληνική και αμερικανική ιστορία: εργάτες στον πόλεμο

Ο άνθρωπος που μεϊδιά στη φωτογραφία δεν ανήκει στους επώνυμους ήρωες της μεγάλης αντιφασιστικής ιστορίας του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου. Ο William Demetrios είναι όμως ένας από τους εκατομμύρια ανθρώπους που με την καθημερινή τους προσπάθεια συντέλεσαν στην τελική έκβαση της στρατιωτικής αναμέτρησης. Πρόκειται για έναν εργάτη της βαριάς βιομηχανίας που δούλεψε αδιάκοπα, όπως και πολλοί και πολλές άλλοι και άλλες, με στόχο να ανατραπεί η υπεροχή των δυνάμεων του Άξονα στα πολεμικά μέτωπα.

Rejoicing in the opportunity to help free his native Greece and keep the Nazis from America's shore, William Demetrios machines parts for Uncle Sam's medium tanks in a large Midwest tank plant.

ι γραμμές παραγωγής της αυτοκινητοβιομηχανίας και της χαλυβουργίας, εκεί που συλλαμβάνει ο φακός τον William Demetrios, είχαν τη δική τους ξεχωριστή ιστορία: είχαν τροφοδοτήσει το αμερικανικό οικονομικό θαύμα της δεκαετίας του 1920, είχαν νεκρώσει στα χρόνια της Μεγάλης Υφεσης μετά το κραχ του 1929 και είχαν υπάρξει το επίκεντρο της δυναμικής εμφάνισης των νέων εργατικών συνδικάτων στα τέλη της δεκαετίας του 1930. Από τη στιγμή της εισόδου των Ηνωμένων Πολιτειών στον πόλεμο, τον Δεκέμβριο του 1941, είχαν έναν μόνο σκοπό: την παραγωγή αρμάτων μάχης που με προορισμό τα καθοριστικά μέτωπα του πολέμου στον Ιταλικό νότο, στη Νορμανδία, και στη Σοβιετική Ένωση. Όσο και αν η προσοχή μας στρέφεται, όπως είναι λογικό, στους πολλούς που έχασαν τη ζωή τους στο μέτωπο, στους στρατηγικούς ελιγμούς, και στις μεγάλες αποφάσεις, είναι αναγκαία η υπόμνηση της άλλης διάστασης της πολεμικής αναμέτρησης: της μάχης στα μετόπισθεν.

Οι τρεις, προσεκτικά τοποθετημένες για να είναι ευδιάκριτες, κονκάρδες στο κασκέτο του William Demetrios συμπυκνώνουν τη διαπλοκή και το διάλογο ανάμεσα στις εμπειρίες του μεσοπολέμου, την ένταση της πολεμικής προσπάθειας και τις προσδοκίες του μεταπολεμικού κόσμου. Στα δεξιά, η μορφή του προέδρου Ρούζβελτ υπενθυμίζει το νέο κοινωνικό συμβόλαιο της δεκαετίας του 1930 και την ταύτιση των λαϊκών τάξεων με την πολιτική και κοινωνική συμμαχία του New Deal. Τη βάση της, όπως είναι γνωστό, αποτελούσε η αποφασιστική κρατική παρέμβαση στην οικονομία, η θέσπιση μηχανισμών κοινωνικής πρόνοιας και η αναγνώριση των εργατικών δικαιωμάτων που είχαν εκμηδενιστεί στα χρόνια της Μεγάλης Υφεσης. Στο κέντρο, το σήμα της νίκης πλαισιωμένο από το σύνθημα Buy War Bonds (Αγοράστε πολεμικά ομόλογα)

μαρτυρεί την ιδέα της από κοινού συστράτευσης, της υπαγωγής του ατομικού συμφέροντος στις ανάγκες μίας κοινωνίας σε πόλεμο. Οι Αμερικανοί πολίτες, μετανάστες πρώτης και δεύτερης γενιάς, εμφανίζονται έτοιμοι να δεσμεύσουν τις οικονομίες τους προκειμένου η ομοσπονδιακή κυβέρνηση να διαθέτει περισσότερα χρήματα για την πολεμική προσπάθεια. Τέλος, η κονκάρδα στα αριστερά με τη μορφή ενός εργάτη και το αρκτικόλεξο S.W.O.C αναφέρεται στον κόσμο της οργανωμένης εργασίας. Το Steel Workers Organizing Committee αποτελούσε τον οργανωτικό ιστό των βιομηχανικών συνδικάτων στην παραγωγή του χάλυβα, στην καρδιά της αμερικανικής οικονομίας. Η υπόμνηση του πρόσφατα αναγνωρισμένου, ύστερα από σκληρές απεργίες, ρόλου των εργατικών συνδικάτων λειτουργεί ως γέφυρα με το μέλλον: με την προσδοκία ενός μεταπολεμικού μέλλοντος που θα αναγνώριζε τα δικαιώματα του κόσμου της εργασίας. Στη διαπλοκή ανάμεσα στα διαφορετικά χρονικά επίπεδα υπάρχει μία ακόμα διάσταση. Ο William Demetrios εκτός από όλες τις άλλες ιδιότητες του, δεν έπαυε -όπως φανερώνει το όνομά του- να είναι ένας μετανάστης. Με έναν παράξενο τρόπο ο πόλεμος υπήρξε για ανθρώπους σαν και αυτόν ένα διαβατήριο κοινωνικής και πολιτικής κατοχύρωσης. Οι ρίζες της ιστορίας αυτής ανάγονται στον τρόπο που στην αμερικανική περίπτωση -στο πρώτο έθνος στη νεότερη ιστορία που αντλούσε την νομιμοποίησή του από την υπόσχεση της πολιτικής ισότητας και όχι από την ιδέα της κοινής καταγω-

γής- ο πόλεμος λειτουργούσε ως κατεξοχήν μηχανισμός ενσωμάτωσης των μεταναστευτικών πληθυσμών. Από τους Ιρλανδούς μετανάστες που φτάνοντας στη Νέα Υόρκη οδηγούνταν στα αιματηρά πεδία του Εμφυλίου Πολέμου έως τους νέους μετανάστες που πολέμησαν υπό την αστερόεσσα στον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο, η συμμετοχή στο μέτωπο λειτουργούσε ως το απόλυτο τεκμήριο εξαμερικανισμού. Η μόνη προϋπόθεση ήταν ο μετανάστης να απαρνηθεί την χώρα καταγωγής του προς όφελος της νέας του πατρίδας. Μια χαρακτηριστική τελετή στο προαύλιο του εργοστασίου της Φορντ στα χρόνια του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου αποτυπώνει τη συλλογιστική αυτή: μετανάστες εισέρχονταν διαδοχικά σε μία χοάνη φορώντας τις παραδοσιακές τους ενδυμασίες: όταν εξέρχονταν ήταν ομοιόμορφα ντυμένοι με σύγχρονα ρούχα και κρατούσαν μία αμερικανική σημαία. Ο Δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος είχε διαφορετικά χαρακτηριστικά. Το ιδεολογικό πρόσημο της παγκόσμιας αναμέτρησης δημιουργούσε νέες δυνατότητες για κάποιον να είναι ταυτόχρονα Αμερικανός και μετανάστης. Η προϋπόθεση εδώ ήταν διαφορετική: η χώρα καταγωγής του έπρεπε να ανήκει στο ίδιο στρατόπεδο με τις Ηνωμένες Πολιτείες. Αυτός είναι ο λόγος που η συνοδευτική λεζάντα της φωτογραφίας του William Demetrios συνδέει το δικό του έργο στη γραμμή παραγωγής με την απόκρουση της φασιστικής εισβολής στις Ηνωμένες Πολιτείες και ταυτόχρονα με την απελευθέρωση της Ελλάδας από την γερμανική κατοχή. Η διάχυτη συμπάθεια για την επιτυχή ελληνική

αντίσταση στην Ιταλική εισβολή του 1940, οι φιλελληνικές κινήσεις και οι οργανώσεις αρωγής προς τον ελληνικό λαό συνιστούν όψεις της συνταύτισης μεταξύ Ελλάδας και Ηνωμένων Πολιτειών ιδίως μετά την οριστική είσοδο της Αμερικής στον πόλεμο. Την ίδια στιγμή χιλιάδες νέοι ελληνοαμερικανοί βρίσκονταν, μαζί με γηγενείς, νέους από άλλες μεταναστευτικές κοινότητες και αφροαμερικανούς στην πρώτη γραμμή του μετώπου. Η κοινή εμπειρία του χαρακώματος παρήγαγε μία μοναδική αίσθηση συνανήκειν και απόλυτης ισότητας που με τη σειρά της μεταμόρφωσε τις Ηνωμένες Πολιτείες μετά τον πόλεμο -ας μην ξεχνάμε ότι τα κινήματα για πολιτική και κοινωνική ισότητα χρησιμοποίησαν την εμπειρία του πολέμου ως τεκμήριο για την ανάγκη κατάργησης των διακρίσεων. Ο πόλεμος, στα μετόπισθεν και στην πρώτη γραμμή, λειτουργούσε ως μία διαδικασία εξαμερικανισμού, στο εσωτερικό της οποίας υπήρχε άφθονος χώρος για προοδευτικές και ριζοσπαστικές αναγνώσεις. Η επίγνωση της μετάβασης από τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο στον Ψυχρό Πόλεμο σκιάζει τη δυνατότητά μας να συλλάβουμε το εκρηκτικό φορτίο των προσδοκιών για την "επόμενη μέρα" που είχε δημιουργήσει η ατμόσφαιρα της κοινής αντιφασιστικής προσπάθειας. Για πολλούς και πολλές, όπως ίσως ο William Demetrios, οι θυσίες του πολέμου είχαν νόημα γιατί υπόσχονταν την ιστορική υπέρβαση των συνθηκών που είχαν οδηγήσει στον πόλεμο: την οριστική ήττα του πολιτικού ολοκληρωτισμού, αλλά και την ταυτόχρονη εξαφάνιση των κοι-

νωνικών αιτιών που τον είχαν τροφοδοτήσει και ανάγονταν στη μεγάλη καπιταλιστική κρίση του μεσοπολέμου. Η προσδοκία μίας μεταπολεμικής ρύθμισης που θα είχε στο επίκεντρο τα δικαιώματα των παραγωγών του πλούτου στηριζόταν στην ιδέα της συνέχισης της συνεργασίας μεταξύ των Μεγάλων Δυνάμεων, της αναγνώρισης του ρόλου της οργανωμένης εργασίας στις Ηνωμένες Πολιτείες, της αποδοχής ενός νέου προγράμματος για την Ευρώπη στηριγμένου στα προοδευτικά προγράμματα των εθνικοαπελευθερωτικών κινημάτων και στην αναμορφωτική δύναμη των αντιφασιστικών ιδεών. Ο κόσμος της εργασίας, και ειδικά της μεταναστευτικής εργασίας, είχε πληρώσει βαρύ τίμημα στα χρόνια της Μεγάλης Υφεσης: όταν οι η ανεργία, οι εξώσεις, η εργασιακή περιπλάνηση και η στέρση κάθε προοπτικής είχαν παραλύσει την αμερικανική κοινωνία. Ο ίδιος αυτός κόσμος, οι απλοί άνθρωποι στη βάση της οικονομικής πυραμίδας, όπως συνήθιζε να λέει ο πρόεδρος Ρουζβέλτ, συγκρότησε τη ραχοκοκαλιά της αντιφασιστικής προσπάθειας: τόσο στα μετόπισθεν, όσο και στο μέτωπο. Υπό την οπτική αυτή το αμήχανο μεϊδιάμα του William Demetrios αποτυπώνει την καρτερίδα και την προσμονή που επέτρεψε σε εκατομμύρια ανθρώπους να ελπίζουν και να μάχονται την ώρα της μεγαλύτερης κρίσης της σύγχρονης ιστορίας.

*Ο Κωστής Καρπόζηλος είναι ιστορικός, διευθυντής των Αρχείων Σύγχρονης Κοινωνικής Ιστορίας (ΑΣΚΙ).

ΓΙΑΝΝΗΣ
ΣΤΕΦΑΝΟΓΙΑΝΝΗΣ,
M.Sc

Ιστορία της Ιατρικής: Ένα απίθανο ταξίδι στον χρόνο

30

Οι θεραπευτικές πρακτικές συνοδεύουν το ανθρώπινο είδος από τη στιγμή που έκανε τα πρώτα του βήματα στη γη. Ο δρόμος που ακολούθησε η ιατρική στο πέρασμα του χρόνου, είναι γεμάτος από εκπληκτικές ιστορίες απάτης, πάθους ή και λάθους...

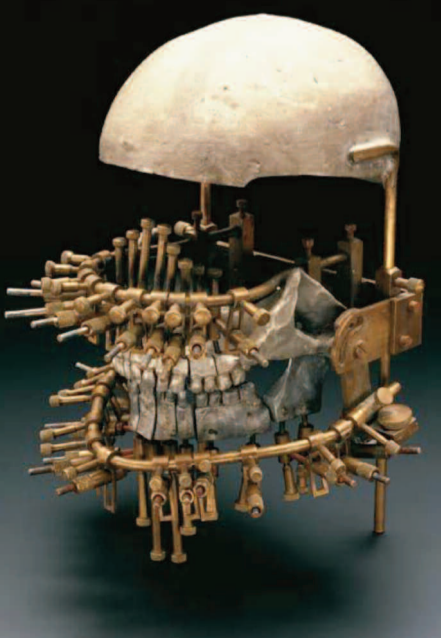

“Θεραπευτική” συσκευή του 1930, για την αντιμετώπιση πολλών διαφορετικών νοσημάτων, ακόμη και ψυχιατρικών: ο ταλαιπωρος ασθενής έμπαινε στο μεταλλικό κουτί και η θερμοκρασία του μεταλλικού κλωβού αυξανόταν σταδιακά, προκαλώντας υπερβολικό τεχνητό πυρετό. Σκοπός ήταν να καταστραφεί ο “κακός παράγοντας” που προκαλεί τη νόσο από την υπερβολική θερμοκρασία. Αντί για τον “κακό” πάντως, πολλές φορές ο άτυχος ασθενής κατέληγε να χάσει τη ζωή του...

Καρέκλα “συγκράτησης” επικίνδυνων ψυχασθενών, από ψυχιατρικό άσυλο της Νέας Υόρκης, γύρω στο 1915. Τα χέρια του άμοιρου ψυχοπαθή τοποθετούνταν στις ειδικές θήκες, τα πόδια εγκλωβίζονταν ασφυκτικά στο κάτω μέρος, στη μέση δενόταν σφιχτά μία ζώνη, ενώ πολλές φορές το κεφάλι καλυπτόταν από κουκούλα. Η συγκράτηση του ασθενή με την καρέκλα ήταν βέβαιη, όσο και η ψυχική του ισοπέδωση...

Τεχνητό μοντέλο που χρησιμοποιήθηκε γύρω στο 1910 για τη μελέτη των παθήσεων των σιαγόνων και των δοντιών, Ινστιτούτο Οδοντιατρικής, Πανεπιστήμιο Ζυρίχης, Ελβετία.

Αγόρι σε νοσοκομείο στις Ηνωμένες Πολιτείες για παιδιά με νοπτική υστέρνηση το 1897. Το παιδί κάθεται, σφιχτοδεμένο με σχοινιά, σε μια καρέκλα, που βρίσκεται πάνω σε ένα τραπέζι, ενώ γύρω υπάρχουν διάφορα κουδούνια. Στο κεφάλι του υπάρχει ένα ποτήρι γεμάτο με νερό. Κανείς δεν γνωρίζει με ποιον τρόπο, αυτή η σκηνοθετικής υφής έμπνευση θα αντιμετώπιζε τη νοπτική υστέρνηση, ενώ ερωτηματικά τίθενται και για τη διανοητική επάρκεια των εμπνευστών του...

Διαφήμιση του 1863 ενός αλκοολικού ποτού που συνδύαζε το κρασί με την κοκαΐνη. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι οι μερακλήδες της εποχής θα “φτιάχνονταν” ποικιλοτρόπως, βλέποντας τον κόσμο με άλλη, ίσως λίγο θολή, ματιά...

Εντυπωσιακής λεπτομέρειας κέρνη απεικόνιση διδύμων στην κοιλία της μητέρας τους, γύρω στο 1750, Μουσείο Ανατομίας Javier Puerta, Μαδρίτη...

Σατανικό όνομα (Sa-ta-nic) και σατανική δράση διαφημιζόμενου σκευάσματος, γύρω στο 1900, που υποσχόταν “ψυχική ηλιοφάνεια” και ριζική αντιμετώπιση των προβλημάτων του ήπατος, του πεπτικού συστήματος, των ρευματισμών, των πονοκεφάλων, των κρυώματος, καθώς πρόληψη της γρίπης! Ο σατανάς της διαφήμισης έχει κάθε λόγο να χαμογελά, αναμένοντας τους αφελείς ασθενείς να γίνουν πελάτες του.

Για να γίνει εγχείρηση ανοικτής καρδιάς το 1955 στο NIH Clinical Center των Ηνωμένων Πολιτειών, ο ασθενής τοποθετούνταν σε κρεβάτι-δοχείο από πάγο, με σκοπό να ελαττωθεί η ροή του αίματος, για να γίνει εφικτή η επέμβαση στην καρδιά. Σήμερα, η κυκλοφορία του αίματος παρακάμπτεται με τη βοήθεια ειδικού μηχανήματος εξωσωματικής κυκλοφορίας...

Διαφήμιση αμφεταμινών του 1940: "Μείνετε γυμνασμένοι και καλλίγραμμοι με αμφεταμίνες". Οι αμφεταμίνες ανήκουν στην κατηγορία των απαγορευμένων ναρκωτικών ουσιών, που έχουν δράση στο κέντρο της όρεξης στον εγκέφαλο, ενώ δρουν και ως διεγερτικά. Αποτελούν υποκατάστατο της κοκαΐνης στα χαμηλότερα οικονομικά στρώματα με παρόμοια δράση και σε αρκετά χαμηλότερη τιμή...

«Οχι άλλα φαλακρά κεφάλια», διατείνεται αυτή η διαφήμιση του 1904 της εταιρείας Evans Vacuum Cap Co στη Νέα Υόρκη. Η συσκευή περιελάμβανε ειδικό "κράνος" που υποτίθεται ότι βελτιώνει την κυκλοφορία του αίματος και προωθούσε την τριχοφυΐα. Η αποτελεσματικότητα τέτοιων συσκευών παραμένει άγνωστη...

Διαφήμιση του 1907 "θεραπείας" κάθε μορφής καρκίνου, από το γυρολόγο κομπογιαννίτη της εποχής δρ Τζόνσον. Υπόσχεται «πλήρη αποκατάσταση με φάρμακα δικής του επινοήσης, στο σπίτι, χωρίς πόνο και χειρουργεία, με σίγουρο αποτέλεσμα και πολύχρονη εμπειρία». Δίπλα, μάλλον, παραθέτει και (φανταστικές) ιστορίες θεραπευμένων ασθενών. Η απάτη και το διαχρονικό εμπόριο ανθρώπινου πόνου σε όλο του το μεγαλείο...

ΙΑΠΩΝΙΑ

Η ζωή της Μαρίας Αντουανέτας σε μεγάλη αναδρομική στο Τόκιο

ΑΠΕ-ΜΠΕ
Θα μπορούσε να φανταστεί κανείς ότι μια μέρα θα μπορούσε να βυθιστεί στις Βερσαλλίες και στο περιβάλλον της Μαρίας Αντουανέτας ενώ βρίσκεται στο 52ο επίπεδο ενός πύργου από γυαλί και ατσάλι του Τόκιο;

Γαλλία προσφέρει στους Ιάπωνες -τους οποίους συναρπάζει η αγάπη στις τέχνες και η τραγική μοίρα της βασίλισσας- την πρώτη μεγάλη αναδρομική που σκιαγραφεί όλη τη ζωή της και έχει δοθεί ποτέ στο εξωτερικό. Η έκθεση "Μαρία Αντουανέτα, μια βασίλισσα στις Βερσαλλίες" στο Mori Arts Center Gallery εγκαινιάστηκε προχθές και θα διαρκέσει έως τις 26 Φεβρουαρίου.

«Η Μαρία Αντουανέτα αντιπροσωπεύει την αστραφτερή προσέγγιση και την πολυτελή ζωή της εποχής της, κάτι ιδιαίτερα γοητευτικό για μας τους Ιάπωνες», δήλωσε η 67χρονη Ματσίκο Οσούγκι μετά την επίσκεψή της. Η γυναίκα αυτή που την διακρίνει η κομψότητα και ασχολείται με τα οικιακά, στη συνέχεια παραδέχτηκε ότι η πρωινή φυγή στο Mori είναι επίσης η παρηγοριά για μια πολυπόθητη εδώ και 40 χρόνια επίσκεψη στις Βερσαλλίες που δεν έγινε ποτέ. Η επισκέπτρια μπόρεσε να δει τα αντικείμενα που περιέβαλαν τη λάτρη της τέχνης: πορσελάνες των Σεβρών, γιαιπωνέζικες λάκες, τα έπιπλά της, το υπνοδωμάτιό της, τον ρουκισμό της, ένα πλήθος έργων ζωγραφικής της ίδιας και των οικείων της. «Οι Ιάπωνες αγαπούν τις Βερσαλλίες και κυρίως την Μαρία Αντουανέτα», αναφέρει η Κατρίν Πεγκάρι, πρόεδρος του δημοσίου ιδρύματος του Πύργου των Βερσαλλιών. «Είναι πολύ εμπληματικό που για πρώτη φορά στέλνονται τόσα πολλά έργα (περίπου 200) στο εξωτερικό για μια έκθεση αφιερωμένη στη Μαρία Αντουανέτα».

Είναι μόλις η τέταρτη μεγάλη αναδρομική που αφιερώνεται μετά θάνατον στη σύζυγο του Λουδοβίκου του ΙΣΤ', που οδηγήθηκε στη γκιλοτίνα και αποκεφαλίστηκε στις 16 Οκτωβρίου 1793. Οι τρεις πρώτες πραγματοποιήθηκαν στη Γαλλία.

Μια ηρωίδα που θυσιάστηκε
«Οι Ιάπωνες αγαπούν από παλιά τις τραγικές ηρωίδες. Για τον γιαιπωνέζικο λαό, η Μαρία Αν-

τουανέτα, πριν γίνει σύζυγος του Λουδοβίκου ΙΣΤ', θεωρείται μια ηρωίδα που θυσιάστηκε», εκτιμά ο Κέιζο Χαναόκα, παραγωγός εκθέσεων στο δίκτυο Nippon TV. «Αντιπροσωπεύει σαφώς μια τραγική ηρωίδα, αλλά αυτό που κρατάει και μου αρέσει σε αυτήν είναι η τρυφερότητα που είχε για τα παιδιά της», δηλώνει η 43χρονη Φουσάκο Οκουγιάμα, που επισκέφθηκε την έκθεση την πρώτη ημέρα. «Είναι ακριβώς σε αυτό το σημείο που δέχεται επίθεση κατά τη διάρκεια της δίκης της, μέχρι την τρομερά απεχθή κατηγορία για αιμομιξία. Αγωνίζεται και αντιμετωπίζει την απόλυτη μοναξιά για το θέμα του γιου της. Έχει τρομερή δύναμη μέσα της και ταπεραμέντο», σχολιάζει ο βιογράφος Εμανουέλ ντε Βαρσεκιέλ σε συνέντευξή στο AFP. Η εικόνα της είναι αντίθεση στη Γαλλία που θεωρείται άλλοτε "προδότρια", άλλοτε "πρότυπο της γαλλικής φινέτσας" ή "κακομαθημένο κοριτσάκι". Ωστόσο υπάρχει μια "κάποια εξέλιξη" προς τη συμπόνια και την άποψη της "γυναίκας που μόνη αγωνίζεται κατά των ανδρών", "η Επανάσταση είναι τρομερά φαλλοκρατική". Οι τελευταίες εβδομάδες της μέσα στη φυλακή, στη συνέχεια στην Conciergerie παρουσιάζονται μέσα από αντικείμενα που δάνεισε το Μουσείο Καρναβαλέ και αντικείμενα που έγιναν μεταξύ των βασιλικών πραγματικά κειμήλια, όπως το ποκαμίσο που φορούσε στο Ναό και το παπούτσι που φέρεται να έχασε ανεβαίνοντας στη γκιλοτίνα.

Ένα πρόσωπο των μάνγκα
Το κειμήλιο του μικρού πίνακα που δείχνει τον πένθιμο πρόσωπο της Αντουανέτας μετά τον θάνατο του συζύγου της, έργο που ζωγράφισε ο Αλεξάντερ Κουτσάρσκι, ο οποίος την ακολουθεί στις τελευταίες της στιγμές, έρχεται σε αντίθεση με τα μεγάλα φωτεινά πορτρέτα της προκατόχου του, διαπιστευμένης ζωγράφου Ελιζαμπέτ Λουίζ Βιζέ Λε Μπρεν, που μετανάστευσε το 1789. Πολλοί Ιάπωνες ανακάλυψαν στις αρχές της δεκαετίας του 1970 την ιστορία της νεαρής αυστριακής ηρωίδας που έγινε βασίλισσα της Γαλλίας, μέσα από τη σειρά "Το τριαντάφυλλο των Βερσαλλιών" της manga artist Ριγίόκο Ικέντα, σε ένα από τα πρώτα γιαιπωνέζικα κόμικς που γράφτηκαν από γυναίκα. Η σειρά ενέπνευσε το 1974, μια μουσική κωμωδία που παιζόταν επί 40 χρόνια από τον διάσημο θίασο, αποκλειστικά γυναικείο "Revue Takarazuka". Ένα νέο μάνγκα μόλις ολοκληρώθηκε στα γιαιπωνέζικα και στα γαλλικά με τον Πύργο των Βερσαλλιών: "Μαρία Αντουανέτα, τα νεανικά χρόνια μιας βασίλισσας", της Φουγιούμι Σούριο, που παρουσιάζει την ιστορία της νεαρής Αντονία η οποία αφήνει την οικογένειά της και την αυλή της Βιέννης για τη Γαλλία το 1770. «Θέλησα να σχεδιάσω μια Μαρία Αντουανέτα η οποία, αν και γεννήθηκε σε οικογένεια ευγενών, ήταν πριν από όλα ένας άνθρωπος και με ενδιαφέρει πρωτίστως να βγάλω την ανθρώπινη πλευρά της, να δείξω αυτό που αισθανόταν», δηλώνει η καλλιτέχνις.

ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟΝ ΑΡΧΗΓΟ ΤΗΣ ΜΙ6

«Ο πράκτορας 007 δεν θα προσλαμβάνονταν ποτέ στην υπηρεσία»

ΑΠΕ-ΜΠΕ
Παρά το απaráμιλλο ρεκόρ των προσωπικών του επιδόσεων στη διάσωση του κόσμου από την καταστροφή και τη γοητεία που ασκεί στις γυναίκες πάντα εν ώρα δράσης, ο Τζέιμς Μποντ δεν θα έβρισκε δουλειά ως Βρετανός πράκτορας, δήλωσε σήμερα ο επικεφαλής των βρετανικών υπηρεσιών πληροφοριών εξωτερικού. Ο Αλεξ Γιάγκερ δήλωσε ότι οι πραγματικοί κατάσκοποι έχουν να διαχειριστούν περίπλοκες ηθικές και σωματικές προκλήσεις στα πιο απαγορευμένα περιβάλλοντα του πλανήτη, κάτι που αποκλείει τον γνωστό πράκτορα 007, καθώς στερείται ισχυρή ηθική βάση. «Σε αντίθεση με τον Τζέιμς Μποντ, οι πράκτορες της ΜΙ6 δεν επιλέγουν τις εύκολες λύσεις σε ηθικά ζητήματα», είπε ο Γιάγκερ σε συνέντευξη που δημοσιεύει η Black History Month, ιστοσελίδα αφιερωμένη στον εορτασμό στη Βρετανία του πολιτισμού και της κληρονομιάς των μαύρων πολιτών της χώρας.

«Είναι ασφαλές να πούμε ότι ο Τζέιμς Μποντ δεν θα μπορούσε να αντεπεξέλθει στη διαδικασία στρατολόγησής μας». Ο Γιάγκερ πρόσθεσε ότι ενώ οι πραγματικοί πράκτορες της ΜΙ6 έχουν όπως και ο Μποντ πατριωτισμό, δυναμικότητα και επιμονή, αυτοί πρέπει να έχουν και άλλες αξίες που δεν έχει ο ήρωας των ταινιών "Από τη Ρωσία με αγάπη", "Ο Χρυσοδάκτυλος", "Dr. No." και πιο πρόσφατα "Skyfall" ή "Spectre". «Ένα μέλος των υπηρεσιών πληροφοριών στην πραγματική ΜΙ6 είναι άτομο με υψηλού επιπέδου συναισθηματική νοημοσύνη, διακατέχεται από τις αξίες της ομαδικής εργασίας και πάντα από τον σεβασμό στον νόμο, σε αντίθεση με τον Μποντ», σημείωσε ο ίδιος.

Επιμέλεια:
ΣΑΚΗΣ ΚΟΥΒΑΤΣΟΣ
info@herb.gr

Βιότοπος - περιγραφή

Λατινική ονομασία του βοτάνου είναι PISTACHIA terebinthus. Ανήκει στο γένος των Πιστακίων, της οικογένειας των Ανακαρδιοειδών της τάξης των Σαπινδωδών. Αλλά είδη της οικογένειας είναι το Πιστάκιο του Ατλάντα στο Λίβανο και το Πιστάκιο της Κίνας, ένα δένδρο λιγότερο φουντωτό. Η καταγωγή του είναι μεσογειακή και το βρίσκουμε από την Ισπανία μέχρι το Λίβανο.

Στη χώρα μας το συναντούμε με τις ονομασίες Τερέβινθος, Τοικουδιά, Κοκκορεβυθιά, Τραμιθι, Γκρέμυθας. Δένδρο πολύ γνωστό στην περιοχή της Μεσογείου, για τους νόστιμους και πικάντικους καρπούς του.

Συγγενεύει με τη φιστικιά (Pistacia vera) και το σχίνο (Pistacia lentiscus), από του οποίου τη χιώτικη ποικιλία εξάγεται η μαστίχα.

Είναι ένα δένδρο, που υπάρχει εν αφθονία σε χωριά της Θεσπρωτίας, αλλά παρότι έχει νόστιμους και πικάντικους καρπούς, μένει ανεκμετάλλευτο.

Είναι ένα στρογγυλωπό, φυλλοβόλο δένδρο που μπορεί να φτάσει σε ύψος τα 10 μέτρα. Τα φύλλα του είναι ατρακτοειδή, πράσινα, γυαλιστερά και σχηματίζουν συστάδες των 9 (4 και 4 αντικριστά και ένα στην άκρη) σε σχήμα ψαροκόκκαλου. Αν χαράξεις τον κορμό του τρέχει ρετσίνη με έντονη οσμή και κολλώδεις ιδιότητες, η κρεμεντίνα, η οποία έχει πολλαπλές χρήσεις. Οι καρποί του, τα τσίκουδα, υπάρχουν σε πολλές ποικιλίες για διαφορετικές χρήσεις. Τα Πρώιμα που αρχίζουν περίπου από τα τέλη Ιουνίου, τα Ψιλάντικα, τα Χατζημηνάτα, τα Ρεβυθάτα που είναι χοντρά και σαρκώδη, τα Ψιλά για την παραγωγή λαδιού και τα Σέρτικα. Όλα εκτός από τα Σέρτικα μπορούν με κατάλληλη πίεση να ανοίξουν το κέλυφός τους σε δύο ίσα μέρη - γαβαθάκια και να ελευθερώσουν το νόστιμο και θρεπτικό περιεχόμενό τους.

Στις αρχές του καλοκαιριού βγάζει μικροσκοπικά άνθη, σε πυκνές δέσμες ακολουθούμενα από γκριζούς-ρόδιους καρπούς σε θήκες υπό

μορφή φασολιών. Όλο το δέντρο αναδύει μία βαριά χαρακτηριστική μυρουδιά ρετσίνης.

Καλλιεργείται σε διάφορα μέρη της Μεσογείου. Κύριος σκοπός της καλλιέργειάς του φυτού δεν είναι τα νόστιμα και μυρωδάτα τσίκουδα αλλά η κρεμεντίνα. Αυτή είναι ρητίνη όμοια με το ρετσίνι του πεύκου, από την οποία, μετά από ειδική επεξεργασία (βρασμός), παράγεται η τερεβινθίνη, το γνωστό νέφτι (Chian or Scio turpentine). Ακόμη χρησιμοποιείται σε βερνίκια και είναι βασικό συστατικό σε λαδομπογιές. Η διαφορά στην κρεμεντίνα είναι ότι περιέχει μεγάλες ποσότητες ταννίνης. Ετσι παράγεται ένα λάδι που χρησιμοποιείται για να σκουραίνει και να γυαλίζει δέρματα όπως και από το βελανίδι ή την πέτικα.

Ιστορικά στοιχεία

Βότανο γνωστό από την αρχαιότητα με την ονομασία Τερέβινθος. Ο Θεόφραστος τον 1ο π.Χ. αιώνα αναφέρει το βότανο ως πηγή για το τερεβινθέλαιο (ρετσινώδες λάδι), το οποίο παρασκευάζεται επίσης από τα πεύκα και τα έλατα.

Αναφέρεται στην Αινειάδα του Βιργιλίου (βιβλίο 10, γραμμή 136, όπου ο Ασκάnios, γιος του Αινεία παρομοιάστηκε στη μάχη ως η Ορίσια Τερεβίνθους), αλλά ακόμα και σε κείμενα του

Προφήτη Ησαΐα (κεφ.1 εδάφ. 29) όπου ένα δένδρο των Εβραίων μεταφράζεται ως Πιστάκιο.

Το αλεύρι των καρπών σύμφωνα με την Γαλλική Ιατρική Εγκυκλοπαίδεια λαμβάνεται ως αποτελεσματικό μέσο για τις τροφικές δηλητηριάσεις.

Συστατικά - χαρακτήρας

Είναι πικρό αρωματικό βότανο και είναι πλούσιο σε τανίνες και ρητινώδης ουσίες

Ανθιση - χρησιμοποιούμενα μέρη - συλλογή

Υπάρχουν αρσενικά και θηλυκά φυτά. Το δέντρο πρέπει να φτάσει στην ηλικία των 7 έως 10 ετών για να κάνει καρπό και ξεχωρίζει σε αρσενικό και θηλυκό. Ένα αρσενικό δέντρο φτάνει για να επικονιάσει από 8 έως 12 θηλυκά στην ίδια περιοχή. Καρπούς κάνουν μόνο τα θηλυκά που ανθίζουν Μάρτη και Απρίλη κάθε χρόνο.

Για θεραπευτικούς σκοπούς χρησιμοποιούνται τα τρυφερά βλαστάρια, οι σπόροι των καρπών, το ρετσίνι που βγαίνει από τον αυλακούμενο φλοιό του δέντρου και το αιθέριο έλαιο του φυτού.

Θεραπευτικές ιδιότητες και ενδείξεις

Το βότανο δρα ως αντισπασμωδικό, αντιδιαρροϊκό, αποχρεμπτικό, σπασμολυτικό, αντιαιμορραγικό, επουλωτικό και αντιπαρασιτικό.

Χρησιμοποιείται εσωτερικά ενάντια στις χρόνιες βρογχικές φλεγμονές, ενάντια στο μικρόβιο του στρεπτόκοκκου, σε ουρικές και νεφρικές μολύνσεις, αιμορραγίες, πέτρες στη χολή, ενάντια στην ταινία των εντέρων και τον ρευματισμό.

Εξωτερικά χρησιμοποιείται για τον ρευματισμό, την ποδάγρα, ισχιαλγία, ψωρίαση και ψείρες.

Το μαστιχαδιενολικό οξύ που παράγεται από την κρεμεντίνα, χρησιμοποιείται ως αντιφλεγμονώδες, όπως απέδειξε ομάδα καθηγητών στο τμήμα φαρμακολογίας του Πανεπιστημίου της Βαλένθια στην Ισπανία με πειράματα σε ποντίκια το 2002, αλλά και για πολλές άλλες φαρμακευτικές χρήσεις, όπως τα αντιπληκτικά έλαια.

Παρασκευή και δοσολογία

Τα φύλλα του βοτάνου παρασκευάζονται ως έγχυμα. Ρίχνουμε ένα κουτάλι του φαγητού ξηρό βότανο σε ένα ποτήρι βραστό νερό και το σκεπάζουμε για 10 λεπτά. Σουρώνουμε και πίνουμε μισό ποτήρι 2 με 3 φορές την ημέρα.

Από το καφέ ρετσίνι που βγαίνει από τον φλοιό μπορούμε να παίρνουμε μισό με ένα κουτάλι του γλυκού 2 με 3 φορές την ημέρα. Για εξωτερική χρήση χρησιμοποιούμε το ρετσίνι διαλυμένο σε ζεστό λάδι ελιάς για εντριβές στον ρευματισμό κ.α.

Προφυλάξεις

Δεν αναφέρονται παρενέργειες. Τηρούμε τη συνιστώμενη δοσολογία.

Υ.Γ: Όλα τα προηγούμενα άρθρα της στήλης μπορούμε να τα βρούμε στη διεύθυνση www.herb.gr.

Επίσης αν κάποιος φίλος αναγνώστης γνωρίζει οποιαδήποτε θεραπευτική ιδιότητα βοτάνου του τόπου μας που δεν είναι ευρέως γνωστή ή έχει κάποιο ερώτημα μπορεί να το απευθύνει στην ηλεκτρονική διεύθυνση skounatsos11@gmail.com